

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ

ANABİLİM DALI

MİLLİ NİZAM PARTİSİNİN KARADENİZ TEŞKİLATI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEMA YILMAZ

DANIŞMAN

DOÇ.DR. MEHMET ÖZMENLİ

GİRESUN

2018

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün .././20.. tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sema YILMAZ'ın "Milli Nizam Partisinin Karadeniz Teşkilatı" başlıklı tezini incelemiş olup aday .././20.. tarihinde, saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvan, Adı Soyadı	İmzası
Üye(Başkan)	Doç.Dr. Mehmet ÖZMENLİ	
Üye	Doç.Dr. Osman Kubilay GÜL	
Üye	Dr.Öğr. Üyesi Gürkan Fırat SAYLAN	

ONAY

...../...../2018

Doç. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Milli Nizam Partisinin Karadeniz Teşkilatı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek şekilde bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/05/2018

Sema YILMAZ

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı ömrü 16 ay kadar süren Milli Nizam Partisini kuruluşundan kapanışına kadar ele almaktır. Bu kapsamda konuyla ilgili kitap, makale, sözlü tarih vb. çeşitli kaynaklardan faydalanılmıştır.

Bu çalışma giriş kısmından sonra gelen dört bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır. Giriş kısmında genel olarak Milli Nizam hareketi açıklanmaya çalışılmıştır. Birinci bölümde, Milli Görüş kavramı açıklanmıştır. İkinci bölümde Milli Nizam Partisinin çalışma ve faaliyetleri irdelenmiştir. Üçüncü bölümde Karadeniz Bölgesi'ndeki teşkilatlanma çalışmalarına değinilmiştir. Dördüncü bölümde Milli Nizam Partisinin kapatılması açıklanmıştır. Sonuç kısmında ise çalışmamız boyunca elde ettiğimiz bulgular yorumlanarak açıklanmıştır.

Bu çalışma boyunca benden desteğini esirgemeyen Danışman Hocam Doç.Dr. Mehmet ÖZMENLİ'ye, aynı şekilde çalışma esnasında yardımlarını gördüğüm Doç. Dr. Osman Kubilay Gül, Dr.Öğr. Üyesi Gürkan Fırat SAYLAN Hocalarıma da en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezin hazırlanış aşamasının her anında bana destekte bulunan kıymetli arkadaşlarım Melek YILMAZ'a, Emrah AKAR'a ve eşim Mehmet Akif YILMAZ'a da en derin şükranlarımı sunuyorum.

Aynı zamanda çalışmam boyunca her daim yardımlarını gördüğüm Saadet Partisi Giresun İl Başkanı Süleyman TEKBAŞ'a ve Münir USTAKURT'a minnettarlığı borç bilirim.

Çalışmam esnasında gerektiği zaman yardımlarını esirgemeyen Giresun Üniversitesi Öğretmen Hüsnü Hüseyin TEKIŞIK Merkez Kütüphanesi, Trabzon Halk Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane ve İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi çalışanlarına da teşekkürlerimi sunarım.

Sema YILMAZ

GİRESUN- 2018

ÖZET**MİLLİ NİZAM PARTİSİNİN KARADENİZ TEŞKİLATI****Sema YILMAZ****Giresun Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi****Danışman: Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ****2018**

Prof. Dr. Necmettin Erbakan ve arkadaşlarının 26 Ocak 1970’te kurduğu ve sadece 16 ay sonra, 20 Mayıs 1971’de kapatılan Milli Nizam Partisi (MNP) Türk siyasi tarihinde kısa ömürlü partilerden biri olmuştur. Necmettin Erbakan’ın kurduğu ilk parti olması yönünden önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Milli Nizam Partisinin kuruluşu, çalışmaları, kapatılışı, Karadenizdeki faaliyetleri incelenmiştir. Literatür taraması yapılarak, tez, makale, süreli yayınlar, meclis tutanakları, gazete örnekleri, söyleşilerden faydalanılmıştır. Bu yapılırken kronolojik bir sıra takip edilmiş, gerekli görüldüğünde konuyu daha iyi kavrayabilmek adına pekiştirici başka konulardan bahsedilmiştir.

Bu çalışma sonucunda Milli Nizam Partisinin Karadenizdeki faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği, bölgedeki illerde teşkilatlanmaya çalışıldığı, Karadeniz halkının desteğiyle önemli bir aşama kaydedildiği saptanmıştır. Ayrıca Karadeniz'deki çalışmalar ışığında birtakım verilere ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz, Milli Görüş, Milli Nizam Partisi, Necmettin Erbakan.

ABSTRACT

BLACK SEA REGION GOVERNANCE OF NATIONAL ORDER PARTY

Sema YILMAZ

Giresun University

Institute of Social Sciences

Department of Social Studies Education, Master's Thesis

Counsellor: Assoc Dr. Mehmet ÖZMENLİ

2018

National Order Party (NOP) which was founded by Professor Doctor Necmettin Erbakan and his friends in 26 January 1970 and closed after only 16 months in 20 May 1971 has been the one of the short-lived parties in Turkey. It has importance by reason of Necmettin Erbakan's first party.

In this study, establishment, works, closure, facilities in Black sea Region has been studied. With literature review, thesis, articles, periodicals, parliamentary minutes, newspaper samples, conversations were used. While doing this, a chronological order is followed and Intensifier other subjects are mentioned to understand the subject better when necessary.

As a result of this study It is stated that National order party carried out its facilities in Black Sea Region intensely, tried to organize in the cities in region and make progress with the support of people there. Also we reached some datas with the help of works in Black Sea Region.

Key Words: National Vision, National Order Party, Black Sea, Necmettin Erbakan.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	
YEMİN METNİ.....	
ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ	V
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.MİLLİ GÖRÜŞ HAREKETİ.....	3
1.1.Milli Görüş Anlayışı.....	3
1.2. Milli Görüş Fikrinin Ortaya Çıkması	6

İKİNCİ BÖLÜM

1. MİLLİ NİZAM PARTİSİNİN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ.....	8
1.1. Dönemin Siyasi Atmosferi	8
1.2. Milli Nizam Partisinin Kuruluşu	10
1.3. Teşkilat Yapısı	14
1.4. Milli Nizam Partisinin Programı	15
1.4.1. Demokrasi Anlayışı.....	15
1.4.2. İçtimai Adalet	15
1.4.3. Vicdan Hürriyeti	15
1.4.4. Milliyetçilik Anlayışı.....	16
1.4.5. Temel Hak ve Hürriyetler	16

1.4.6. Devlet İdaresi.....	16
1.4.7. İçtimai Yardımlaşma	16
1.4.8. Eğitim Politikası	16
1.4.9. Diyanet Politikası	17
1.4.10. Milli Savunma Politikası	17
1.4.11. Ekonomi Politikası	17
1.4.12. Sanayi Politikası	18
1.4.13. Tarım ve Hayvancılık Politikası	18
1.4.14. Sağlık Politikası.....	18
1.5. Milli Nizam Partisinin Faaliyetleri.....	18
1.5.1. Tüketicileri Korumaya Yönelik Meclis Araştırması	18
1.5.2. Ortak Pazar Hakkında Gensoru Önergesi	19
1.5.3. Türkiye Odalar Birliği Münasebetiyle Hükümet Hakkında Gensoru Önergesi	20
1.6. Karadeniz Bölgesi Halkının Milli Nizam Partisine Yönelik Tutumu	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. MİLLİ NİZAM PARTİSİ'NİN KARADENİZ'DEKİ TEŞKİLATLARI	24
1.1. Milli Nizam Partisi "Trabzon" Teşkilatı	25
1.1.1. MNP Trabzon Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri	28
1.1.2. Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi'ndeki Çalışmalarını İncelerken Yönetimde Görev Alan Şahıslarla Yaptığımız Röportajlar.....	33
1.1.2.1. Trabzon İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Emekli Hakim Ali Rıza ÖZDERYA	33
1.1.2.2. Trabzon İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Emekli Subay Münir USTAKURT.....	34
1.2. Milli Nizam Partisi "Samsun" Teşkilatı.....	36

1.2.1. MNP Samsun Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri.....	36
1.2.2. Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi'ndeki Çalışmalarını İncelerken Yönetimde Görev Alan Şahıslarla Yaptığımız Röportajlar	38
1.2.2.1. Samsun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Avukat Yasin HATİPOĞLU	38
1.2.2.2. Samsun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Emekli Memur Nuri BEŞER.....	39
1.3. Milli Nizam Partisi "Giresun" Teşkilatı	41
1.3.1. Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi'ndeki Çalışmalarını İncelerken Yönetimde Görev Alan Şahıslarla Yaptığımız Röportajlar	42
1.3.1.1. Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Osman KARABİBER	42
1.3.1.2. Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Fahri CİVELEKOĞLU	42
1.3.1.3. Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Mehmet Ali UZUN	43
1.3.1.4. Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Ömer KARABİBER.....	44
1.4. Milli Nizam Partisi "Ordu" Teşkilatı.....	45
1.4.1. MNP Ordu Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri.....	45
1.5. Milli Nizam Partisi "Rize" Teşkilatı.....	48
1.5.1. MNP Rize Teşkilatı ile ilgili Gazete Haberleri.....	48
1.6. Parti Üyelerinin Kapatılma Sonrası Durumları.....	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. MİLLİ NİZAM PARTİSİ'NİN KAPATILMASI	51
1.1. Cumhuriyet Başsavcılığının İddianamesi	51
1.2. Partinin Kapatılma Süreci	52

1.3.Karar	52
SONUÇ.....	55
KAYNAKÇA.....	57
EKLER.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Milli Nizam Partisinin Amblemi.....13
Şekil 2. Milli Nizam Partisi Teşkilat Yapısı.....14

KISALTMALAR

age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
agt	: Adı Geçen Tez
AP	: Adalet Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DP	: Demokrat Parti
FP	: Fazilet Partisi
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MNP	: Milli Nizam Partisi
MP	: Millet Partisi
MSP	: Milli Selamet Partisi
RP	: Refah Partisi
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Aralığı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK:	: Türk Ceza Kanun

GİRİŞ

Milli Görüş hareketinin fikri temelleri 1967 tarihinde atılmış, 1969 seçimlerinde Necmettin Erbakan ve arkadaşlarının bağımsız milletvekili aday olma suretiyle siyasi bir hürriyet kazanmıştır. Erbakan dışındakiler milletvekili olamamışlardır. Bunun üzerine 1970 tarihinde MNP siyasi aktör olarak tarihteki yerini almıştır. Bu siyasi yapılanmanın fikri tezi olan “Milli Görüş” söylemindeki “milli” kelimesinin lügatlerde geçen anlamına ve Türkiye’de genel anlayışa baktığımızda, Arapça kökenli olan “milli” kelimesi, kelime yapısını millet sözcüğünden alarak, millete özgü, ulusal, milletle ilgili olan anlamlarını ifade etmektedir. Dil, kültür, tarih gibi olguları bir çatı altında toplayıp, o milletin sahip olduğu tüm değerleri dile getirmek için kullanılan milli kelimesi, milliyetçilik ve ulusçuluk sözcüklerinin de kelime yapısı olarak çıkış noktasıdır.¹

Milli Görüş hareketi dini, siyasi, sosyal ve ekonomik bir harekettir. Prof. Dr. Necmettin Erbakan bu hareketin kurucusu ve en önemli temsilcisidir. Milli Görüş hareketi “Yeniden Büyük Türkiye” ideali çerçevesinde, önceliğini ahlak ve maneviyat temellerine dayandırarak güçlü bir Türkiye oluşturmayı hedeflemiştir. Bu büyüme ideali, Batı’nın kapitalist, sömürgeci ve faiz temelli ekonomi politikalarını ve dolayısı ile Batıcılığı reddederek yola çıkmıştır. Bu harekete göre, Türkiye’yi hem maddi hem de manevi alanda kalkındıracak milli bir şuurun oluşturulması da ancak Milli Görüş ile mümkün olabilecektir.²

Milli Nizam Partisi, Necmettin Erbakan’ın önderliğinde Adalet Partisinden ayrılan şahıslarla kurulmuştur. Necmettin Erbakan, genellikle taşrada yaşayan küçük esnaf, taşralı tüccar, sanatkâr ve çiftçilerin desteğini alarak MNP’yi bir zemine oturtmuştur.³

Erbakan milli ya da millet kavramı ile belirlenen koşulları tanımlayarak belli bir tarihi perspektife oturtmuş toplumsal kategorinin nasıl olduğunu belirlemiştir.⁴

¹ <http://www.nedemek.com.tr/milli-ne-demek>.(11.02.2018)

² Selman Yılmaz, “Milli Görüş Hareketi: Toplumsal Hareketlerde Çerçeve Değişimi Etkisi”, “**İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**”, Cilt:5, Sayı:4, 2016, s.6.

³ Tahsin Hazırbulan, Milli Görüş’ün İlk Yerel Seçim Tecrübesi:9 Aralık 1973 Mahalli Seçimleri, “**Turkish Studies**,” Cilt:12, Sayı:8, ss.393-416.

⁴ <http://www.timeturk.com/tr/milli> nizam nasıl kuruldu nasıl kapatıldı.html,(21.07.2017)

Bu çalışmada, literatür taraması yapılarak gerekli kaynaklar taranmıştır. Söyleşiler ve gazetelerden yararlanılmaya çalışılmıştır. Milli Nizam Partisi genel hatlarıyla irdelenip Karadeniz Bölgesi’ndeki faaliyetleri açıklanmıştır.

Bu çalışma Giriş kısmından sonra dört bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde “Milli Görüş” kavramı açıklanmış ve bu hareketin zihinde edinmesi gereken rolü kavratılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde “Milli Nizam Partisinin Kuruluş ve Faaliyetleri” irdelenip o dönemin siyasi atmosferi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Partinin çeşitli politikaları açıklanmıştır. Üçüncü bölümde “Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi’ndeki Teşkilatları” başlığı altında bazı illerdeki faaliyetlere değinilmiştir. Burada bazı kişilerle yapmış olduğumuz söyleşiler döneme kaynaklık etmiştir. Partinin yoğun olduğu iller tespit edilerek kişilerin duygu ve düşünceleri aktarılmıştır. Aynı zamanda gazete örneklerine yer verilerek belgelenmiştir. Dördüncü bölüm ise “Milli Nizam Partisinin Kapatılması”nı içerir. Bu bölümde yapılan inceleme ve kararlar yer almıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.MİLLİ GÖRÜŞ HAREKETİ

1.1.Millî Görüş Anlayışı

Millî Görüş hareketi, 1960'lı yılların sonlarında (1969) Türkiye’de ortaya çıkmış, İslâmî mücadelede parti/siyaset metodunu benimsemiş, Necmettin Erbakan tarafından kurulmuş ve yeni bir model olarak “Adil Düzen” tezini ortaya koymuş “Siyasal Islahatçı” bir İslâmî harekettir. Bu hareket sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda Türkiye ölçeğinde önemli değişimlerin muharrik kuvveti olmuştur. Aynı zamanda dünyadaki İslâmî hareketlerin bazılarında model olduğu, onlara moral, motivasyon ve heyecan anlamında katkıda bulunduğu iddia edilmiştir.⁵

Hareketin adı olan “Millî Görüş”, “millî” ve “görüş” kelimelerinden oluşmaktadır. Hareket mensuplarınca “Millî Görüş” terkindeki “millî” kavramı, Kur’an’daki “Millet-i İbrahim”, “İbrahim’in dini” terkinde referansla dinî anlamında kullanılmış ve bu kavramın, Arapların “fıkr-i vatani” ifadesiyle anlatmaya çalıştıkları bir ülkenin ve bir ırkın kavmî anlayışı olmadığı ifade etmişlerdir. “Millî” kelimesinin “dinî” kelimesiyle eş anlamlı kullanıldığını Millî Görüş üzerine araştıran bazı yazarlar da ifade etmektedir. Bu kavram, “olmuş ve olacak hadiseler hakkında varılan hüküm, ele alış tarzı ve şahsî fikir” anlamındaki “görüş” kelimesiyle birleşince, dinî/İslâmî görüş anlamında kullanılmıştır.⁶

Millî görüşü Prof. Dr. Necmettin Erbakan şu sözler ile ifade etmiştir:

“Milletimizin tarihi an'anevi ve bütün değerlerine saygılı olan görüş Millî Görüş'tür. Millî Görüş demek, bizim milletimizin kendi görüşü demektir. Fatih'in fetih düşüncesiyle Millî Görüş arasında benzerlik kurulmalıdır. Bizim milletimiz bin yıl Millî Görüş ile dünyaya hâkim oldu. Bugün de bütün dertlerimizin ilacı Millî Görüş'tedir.”⁷

Erbakan’a göre Millî Görüş, maneviyatçı, hakkı üstün tutan, barışı koruyan, tarihteki şerefli yerini almayı hedef alan bağımsız, hür, insan haklarını koruyan,

⁵ Talip Tuğrul, Millî Görüş Hareketi’nin Temel Karakterleri, “**Mezhep Araştırma Dergisi**,” Cilt:10,Sayı:2, ss.618-619

⁶ Talip Tuğrul, agm, ss.618-619

⁷ M. Mustafa Uzun, **Erbakanın Dilinden Millî Görüş**, Ravza Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 11.

kâmil manada din özgürlüğünü savunan... Bir römorkör gibi hizmet ederek Türkiye’yi aslına çeken bir fikir ve aksiyondur.⁸

Türkiye’deki İslamcı partiler ideolojilerine “Milli Görüş” ismini vermişler ve bu ideolojiyi, zaman içerisinde ancak küçük değişikliklerle, tutarlı bir şekilde sürdürmüşlerdir. Siyasi partilerin laikliğe karşı faaliyetler hakkındaki yasaklar, bu partilerin İslami kavramları ve sembolleri açık olarak kullanmalarına izin vermemiş, ancak yine de “Milli Görüş”le kastedilenin bir “İslami görüş” olduğundan şüphe duyulmamıştır. Benzer şekilde “milli ve manevi değerler”in yüceltilmesi vaatleri, İslami değerlerin yüceltilmesi anlamında kullanılmıştır. İslami kavram ve sembollerin laikliğe aykırı olması gerekçesiyle yasaklanmış olması bu görüşün gizliden gizliye sürmesine, aynı zamanda da devletin çeşitli kadrolarına girme çabalarının gerçekleşmesine engel olamamıştır.⁹

Milli Görüş’ün ideolojisi, Batı medeniyetiyle İslam medeniyetinin arasında temelden bir çatışmanın olduğu varsayımına dayanmıştır. Batı medeniyetleri, maddeci, sömürgeci, zalim ve yok olmaya mahkûm olarak nitelendirilmiştir.¹⁰ Batı medeniyetine karşı bu temelden muhalefet, Milli Görüş partilerini, Türkiye’nin Batılılaşma süreci hakkında aşırı derecede negatif bir tutum takınmaya sevk etmiştir. Onların görüşüne göre, bir zamanların Osmanlı İmparatorluğu, Batı medeniyetlerini taklit etmeye başladığı andan itibaren, gerileme ve parçalanma dönemine girmiştir. Aynı nedenle, Cumhuriyet’in laik reformlarını da şiddetle eleştirmişlerdir.¹¹ Bu nedenlerden dolayı Milli Görüş ideolojisine sahip partiler, bütün diğer Türk partilerini, ya materyalist sosyalist biçimiyle ya da sömürücü kapitalist biçimiyle, Batı’nın taklitçileri olmakla suçlamışlardır.¹² Bu vurgulamalar MNP tarafından, diğer bir ifade ile muhafazakâr kesim tarafından İslam dini düşmanlığı olarak görülmüştür. Bunun altında yatan neden İslami yönetim biçimi olarak şeriatın görülmesidir.

⁸ Ahmet Recai Tekin, Necmettin Erbakan Kimlik, Siyaset ve Dış Politika, “**Turkish Studies**,” Cilt:12,Sayı:8,ss.211-246.

⁹Ergun Özbudun, William Hale, **Türkiye’de İslamcılık, Demokrasi ve Liberalizm, AKP Olayı**, Doğan Kitap İstanbul 2010, s.34.

¹⁰İhsan Dağı, **Söylem ve Siyaset: Doğu-Batı Ayrımında Refah Partisi Geleneği**, İmge Yayınevi Ankara 1998, ss.22-41.

¹¹Hasan Hüseyin Ceylan, **Erbakan ve Türkiye’nin Temel Meseleleri**, Rehber Yayınları Ankara 1996, s.210.

¹²Ceylan, **a.g.e.**, ss.159-160.

Milli Görüş’ün Batı’ya karşı oluşu, dış politika tercihlerinde de kendisini güçlü bir biçimde hissettirmiştir. Bu görüşe göre Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine ve Gümrük Birliğine karşı çıkmış, NATO’yu da eleştirmişlerdir. AB’yi bir “Hristiyan Kulübü” olarak tanımlamışlar, Türkiye’nin üyeliğinin, egemenliğinin ve kültürel kimliğinin tümüyle kaybına ve aynı zamanda ekonomik bakımdan sıkıntı yaşamasına yol açacağını iddia etmişlerdir. Türkiye’nin üyelik müracaatı, *“Tarihimize, medeniyet kavramımıza, kültürümüze ve en önemlisi bağımsızlığımıza karşı bir ihanettir!”* demiştir.¹³ Erbakan’ın Batı karşıtlığı ülkenin ekonomik ve siyasi menfaatlerinin önüne geçecek derecede dini inançlar üzerinden yürütülmüştür.

Necmettin Erbakan’ın görüşleriyle şekillenen bu partiler, Türkiye’nin liderliğinde birleşmiş bir İslam dünyası tasavvur etmişlerdir. İslami UNESCO, İslami NATO ve İslam dinarının ortak para birimi olduğu, İslami Ortak Pazar fikrini ileri sürmüşlerdir.¹⁴ İslami Ortak Pazar fikri o dönemde muhafazakâr kesim tarafından destek bulmuştur.

Milli Görüşçüler, Türkiye’de İslam etrafında kavimlerin tek bir millet olarak kabul edilmesini, dışarıdaysa İslam milletleri için Dünya İslam Birliğinin ümmet çatısı altında kabulünü önermişlerdir. İnsan olma üst kimliği ise tüm insanlığın saadeti için ön görülmüştür. Bu görüşün destekleyicilerinde bir gelenek haline getirilen, her toplantının ardından yapılan yemine dar olandan geniş olana doğru kimlikler dile getirilmiş, “Milletimizin, İslam âleminin ve bütün insanlığın saadeti ve selameti için!” diye yemin edilmesi Milli Görüş hareketinin kimlik oluşturmada izleyeceği politikanın istikametini de yansıtmıştır.¹⁵ Erbakan’a göre Dünya İslam Birliği Türkiye liderliğinde kurulmalı, çünkü Türkiye coğrafyası, tarihi ve birikimi buna en çok uygun olan ülkedir. Bu sebeple Erbakan Türkiye’den bahsederken “uydu değil lider ülke” tanımlamasında bulunmuştur.¹⁶

“Milli Görüş”, Erbakan adıyla özdeşleşmiş, bir siyasal partinin ya da hareketin dışında bir dünya görüşünü, ideolojiyi veya perspektifi ifade eden bir

¹³Müslim Yarıcı, “Milli Görüş Hareketinin Fikri Temelleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2017, s. 144.

¹⁴Ruşen Çakır, **Ne Şeriat Ne Demokrasi: Refah Partisini Anlamak**, Metis Yayınları İstanbul 1994, s.168.

¹⁵Abdulkadir Macit, “Milli Görüş ve Çağdaş İslam Düşüncesindeki Yeri”, **“Turkish Studies,”** Cilt: 12, Sayı: 8, 2017, s. 137.

¹⁶Macit, **a.g.m.**, s. 138.

kavramdır.¹⁷Diğer bir ifade ile İslam’ın emrettiğini iddia eden kesimlerin istedikleri hangi aşamaya kadar yapılabilecektir. Örneğin eğitim sistemi nasıl olacaktır. Ya da ceza hukukunda hırsızlığın cezası ne olacaktır gibi konularda uygulamalar ve beklentiler arasında büyük farklılıklar söz konusu olmuştur.

1.2. Milli Görüş Fikrinin Ortaya Çıkması

Milli Görüş’ün amacı, maddi ve manevi kalkınmayı sağlamak için öncelikle manevi gelişmeye ve ahlakçılığa gereken ağırlığı vermek, bunun için bireylerin manevi ve fikri eğitimini gerçekleştirmek olmuştur. Bu çerçevede Milli Görüşte beş ana hedef öngörülmektedir; İç barış, devlet-millet kaynaşması, yeniden büyük Türkiye meşalesi, manevi kalkınma ve maddi kalkınmadır.¹⁸

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, devletin kurucu partisi Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)’ne muhalefette bulunan partiler siyasi yaşamda yerlerini almışlardır. Bu partilerin içinde toplumun manevi hassasiyetlerini önemseyen/öne çıkaran partiler de olmuştur (DP, AP). Fakat toplumda geniş bir kitleye sahip olan partilerden hiçbiri hususi bir “İslami” söylem üzerine politika inşa etmemiştir. Sağ çizgide konumlanan DP ve AP’de muhafazakâr eğilimler görülsede bunlar partilerin baskın karakterlerini oluşturmamışlardır. Ancak, dünyayla birlikte değişen siyasi konjonktür Türkiye’de de farklı düşüncedeki kesimlerin siyaset sahnesine çıkmaları sonucunu doğurmuştur. Özellikle 1960’larda yaşanan öğrenci olayları ve “komünizm tehlikesi” milli-manevi değerleri merkezlerine alan kişilerin farklı arayışlar içine girmesine yol açmıştır.¹⁹Böylece entelektüel muhafazakârların da 1960’lı yılların sonuna kadar kendi temsiliyetlerini sağ partilerde gördükleri düşünülmüştür.

İşte bu ortamda bu duruma umut olmak isteyen ve bir alternatif yaratmak isteyen birçok milletvekili Osman Yüksel Serdengeçti’nin Cebeci’deki evinde bir toplantı yapmışlardır. Ama yapılan bu toplantıda bir netice alınamamıştır. Buna neden olarak farklı görüşlerin tartışılıp bir orta yolun bulunamaması gerçeği

¹⁷Fahrettin Poyraz, “Türk Siyasal Yaşamında Milli Görüş Hareketi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006, s. 256.

¹⁸ Ahmet Recai Tekin, Necmettin Erbakan, Kimlik, Siyaset ve Dış Politika, “*Turkish Studies*,” Cilt:12,Sayı:8,ss.211-246.

¹⁹ Süleyman Aşık, Tarihin Peşinde, “*Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*,” Sayı:17,2017,s.309.

gösterilmiştir. Bu toplantıdan bir şeyler çıkmayınca Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP), Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Millet Partisi (MP)'nin birleştirilmesiyle Birleşik Parti kurma fikri ortaya çıkmıştır. Ama Millet Partisi mensubu bazı milletvekilleri bu duruma sıcak bakmamıştır. Bu sıcak bakmayışın bazı özel nedenleri olabileceği ya da milletvekilleri arasındaki fikir uyuşmazlıklarından kaynaklanabileceği görüşü yaygın olmuştur. Buradan da bir sonuç çıkmayınca yeni bir parti kurulması fikri gündeme gelmiştir. Bu partinin İslami değerlerle yoğrulmuş olup, ekonomik kalkınmaya destek olabileceği, içinde bulunulan duruma bir umut ışığı yakacağı düşünülmüştür.²⁰

Tüm bunlar konuşulurken bu fikir Necmettin Erbakan'a sunulmuştur. Bu fikrin Necmettin Erbakan'a sunulmasının nedeni, Erbakan'ın İslam'ı yaşama ve yaşatma fikrini hayata geçirebilecek en önemli isimlerden biri olduğu düşünülmüştü. Kendinin İslam'a saygısı, İslam için yaptıkları aynı zamanda kendisinin sanayi ile ilgili çalışmaları, yerli ekonomiyi benimsemesi ve bunu hayata geçirme çalışmaları bu fikrin oluşmasına neden olmuştur.²¹ Aynı zamanda, organizasyon becerisi, yönetim tecrübesi, karizmatik kişiliği, teşkilat deneyimi gibi hususlar daha önemli kriterler olarak karşımıza çıkmıştır. Milli Görüş hareketinin lider profiline dikkatler çevrildiğinde varlıklı bir aileye mensup olan, Almanya'da eğitim gören, parlak bir akademik kariyere sahip olan ve Türkiye'nin en seçkin üniversitelerinden birinde motorlar kürsüsünde teknik bir profesör olan Erbakan'ın, mühendis olması ve modern eğitimlerden geçmesi itibariyle İslamcı öncülerin tipik özelliğini taşıdığı görülmüştür. Fark edileceği üzere Erbakan, bir tarikat şeyhi veya medrese hocası değildir. Ancak böyle olmasına rağmen diğer İslamcı öncüler gibi İslam'a dair derin bir bilgi birikimine ve kavrayış sahibi olmasına zemin hazırlayan eğitimler almıştır.²²

²⁰Mehmet Ergin, **Asrın Lideri Erbakan**, Ravza Yayınları, İstanbul,2014, ss. 59-60.

²¹Ergin, **a.g.e.**, ss. 61-62.

²² Abdulkadir Macit, Milli Görüş ve Çağdaş İslam Düşüncesindeki Yeri, “**Turkish Studies**,” Cilt:12,Sayı:8,2017,s.146.

İKİNCİ BÖLÜM

1. MİLLİ NİZAM PARTİSİ’NİN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

1.1. Dönemin Siyasi Atmosferi

Dönemin siyasi atmosferinin anlaşılabilmesi için DP’nin kapatıldığı tarih olan 29 Eylül 1960’ı ve Milli Nizam Partisinin kurulduğu 26 Ocak 1970 yılına değinmek gerekmektedir. DP iktidarının muhalefet etme olanaklarını yok ederek kendi konumunu ve gücünü koruma yönündeki politikası 27 Mayıs 1960 hareketiyle sonuçlanmıştır.

27 Mayıs 1961’de Kurucu Meclis yeni bir anayasa oluşturmuştur. Bu anayasa, cumhuriyetin sosyal, demokratik ve laik yapısını ön plana çıkarmıştır. Anayasa Komisyonu laikliği demokratik cumhuriyetin zorunlu bir sonucu saymış, böylece 1961 Anayasası, tümüyle Atatürkçülüğe bağlı laik bir düzeni amaç edinmiştir.²³

1960 sonrasında DP’nin devamı niteliğinde kurulan Adalet Partisi (AP) bir ölçüde bir mirasın temsilcisiydi. İslamcı siyasetin temelini şekillendirip sağlamlaştırılması anlamında AP’nin 1965 yılında iktidara gelmesi önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü AP hem DP’nin devamı olduğunu söyleyerek, dinsel muhalefeti bürokrasiye karşı yanına almanın yeni bir simgesi olmuş, hem izlediği iktisat politikasıyla işlevsel bölünmelerin keskinleşmesine yol açmış; hem de MNP’nin doğumunu hazırlamıştır.²⁴

AP iktidarında, 1950’li yıllarda olduğu gibi İslamcı ve dinsel gelenekçilere ödün veren siyasal gelişmeler yaşanması bazı yayın organlarında yer bulmuş; köşe yazarları, öğretim üyeleri yazılarıyla bu gelişmelere dikkat çekmiştir. Örneğin, Muammer Aksoy bir yazısında şöyle demiştir:

“...Adalet Partili birçok milletvekili, durmadan laikliğin temeline aykırı konuşmalar, hatta yayınlar yapmakta ve bu ilkeyi canlandıran Atatürk devrimlerini

²³Muzaffer Sencer, **Dinin Türk Toplumuna Etkileri**, Sarmal Yayınları, İstanbul 1999, s.157.

²⁴Ali Yaşar Sarıbay, **Türkiye’de Modernleşme Din ve Parti Politikası-MSP Örnek Olayı**, Alan Yayıncılık, İstanbul,1985, s.94

*baltalamak için Atatürk'e hergün en bayağı biçimde saldırmakta, dinsel duyguları devrimlerin karşısına çıkarmak için her çabaya başvurmaktadır.”*²⁵

İslamcı çevrelerin AP iktidarı döneminde güç kazanması İslamcı isteklerin ve düşüncelerin mitingler aracılığıyla meydanlarda da dile getirilmesine neden olmuştur.²⁶

DP ve AP iktidarlarının uyguladığı siyasî ve ekonomik politikalar İslamcı çevrelerin özellikle kırsal kesimdeki küçük burjuvaziye ve taşra esnafını da arkasına alarak siyasî istek ve beklentilerini bir siyasî parti altında bir araya getirmelerine neden olmuştur. Bu yıllarda oy kaygısı nedeniyle dinsel simgelerle süslenecek oluşturulan siyaset anlayışı İslamî çevrelerin daha etkin bir şekilde ortaya çıkması, istek ve beklentilerini kendi siyasî oluşumları içinde dile getirmesi sonucunu hazırlamıştır. Geleneksel İslamî günlük yaşamının her anında hissedilen, Müslümanlığın gereklerini geleneksel değerlere dayalı yaşam tarzı içinde yerine getiren ve bu yönde siyasal toplumsallaşmasını sürdüren kırsal kesimdeki küçük esnafın da hem gelenekçi dini duyguları hem de ekonomik hoşnutsuzlukları nedeniyle desteğini alan İslamcı çevreler, kendi siyasal partilerini kurmakta gecikmemişlerdir.²⁷

Bu oluşumlara dayalı ilk hareket, yani MNP, yapısında büyük toprak sahipleri ve girişimci sınıfları barındıran AP döneminde gerçekleşen ekonomik büyümeden en az payı alan küçük imalatçı kesimin, başka bir deyimle küçük burjuvazinin tepkisiyle doğmuştur.²⁸ Çünkü özel sermayenin etkinlik kazanması sonucunda, Anadolu'daki küçük sermaye kuruluşları kendilerinin ikinci plana itildiğini görmüş, taleplerinin Adalet Partisi tarafından artık karşılanmadığını fark etmişlerdir. Yeni bir siyasi parti arayışına giren küçük esnaflar MNP'yi kendileri için bir kurtuluş noktası olarak görmüşlerdir.²⁹

Taşralı küçük burjuvazi ile İslamcı ve dinsel gelenekçilerin bir araya gelerek bir siyasi parti çatısı altında siyasal yaşamı etkilemeye çalışmalarının temelinde AP

²⁵Muammer Aksoy, “Demokrasimiz Çıkmazdadır”, “**Akis Dergisi**,” Sayı:622, 1966, ss.8-9.

²⁶Çağlar Kırçak, **Meşrutiyetten Günümüze Gericilik**, Bilal Yayıncılık,1989, ss.207-208.

²⁷Hüseyin Çavuşoğlu, “Merkez Sağda 27 Mayıs ve 12 Eylül Sonrası Partileşme”, “**Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,” Cilt: 12, Sayı: 22, 2009, s. 170.

²⁸Muzaffer Sencer, **Türkiye’de Siyasi Partilerin Sosyal Temelleri**, May Yayınları, İstanbul,1971, s.271.

²⁹İsmail Cem, **Tarih Açısından 12 Mart Cilt II**, Cem Yayınları, İstanbul,1977, s.122.

döneminin siyasal, sosyal ve ekonomik koşullarının yanı sıra, 1961 Anayasası'nın yarattığı özgürlükçü ortam da bulunmaktadır. Anayasanın, 1961 yılından sonra siyasal ideolojilerin yaygınlaşmasını kolaylaştırmasıyla böylesi bir özgürlük ortamında milliyetçi ve sosyalist ideolojilerin yanında dinci ideolojiler de öne çıkmıştır.³⁰

Anayasanın siyasal düşünce özgürlüğüne verdiği önem çeşitli siyasal ideolojilerin yayılmasına uygun ortam yaratırken, laiklik ilkesi doğrultusunda çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma amacı bazı sınırlılıklar da getirmiştir. Bu sınırlılıklar siyasal yaşam içinde ideolojilerin yayılma sınırlarını da belirlemiştir. Anayasadaki bu sınırlılık ve ilkelerden dinci ideolojiler de payını almıştır. Ayrıca yine 1961 Anayasası çeşitli dernek, cemiyet, kurs vb. yerlerin kurulmasını kolaylaştırmış, bu da MNP'nin kurulmasına yol açan siyasal süreci hızlandırmıştır.

1.2. Milli Nizam Partisinin Kuruluşu

MNP'nin ortaya çıkışının temelinde, Adalet Partisinin (AP) siyasal-toplumsal tabanında yaşanan sınıfsal bölünme etkili olmuştur. Türk siyasetinde 1960 sonrası dönemde sağ eğilimli seçmen içerisinde, devletçi kültürel politikalara (ki bunlar en genel hatlarıyla laiklik temelli politikalar) karşı durmak sağ eğilimli seçmeni tam anlamıyla tatmin etmemiş, ayrıca, her sosyoekonomik kesimden bireyler kendi ekonomik beklentilerine uygun politikalar talep etmişlerdir. AP böyle bir sınıfsal farklılaşma sürecinde kendisini Batı yanlısı, büyük şehirlerde yaşayan büyük sanayici ve ticaret erbabı yanında konumlandırmıştır.³¹

Milli Nizam hareketinin öncülerinden Süleyman Arif Emre, MNP'nin kuruluş hikâyesini şöyle özetlemektedir: “MNP'nin kuruluşuna biz 1966 yılında niyet ettik. Ben o zaman Yeni Türkiye Partisi (YTP) Adıyaman milletvekili idim. Hasan Aksay AP Adana milletvekiliydi. Belli başlı isimler bunlardı. 1970 yılına kadar beklememizin nedeni AP içindeki arkadaşlardı. Bize gelin AP'yi ele geçirelim diyorlardı. Bu arkadaşlar Necmettin Erbakan'ı Konya'dan AP adayı yapmak istediler. Böylece orada bir köprübaşı elde edeceklerini sanıyorlardı. AP'deki

³⁰Sarıbay, a.g.e. s.97.

³¹ H.Bahadır Eser, Türk Siyasal Kültürü İçinde Dinin Rolü Üzerine Bir Açıklama Çabası: Milli Görüş Hareketi ve Milli Nizam Partisi, “Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,” 2013, Cilt:18, Sayı:3, ss.201-224.

arkadaşlar, onu bu partiye girmeye ikna ettiler. Ama Süleyman Demirel buna izin vermedi.”Erbakan bahsi geçen bu olaydan sonra bağımsızlar hareketini başlattı. Konya’da bağımsız aday olarak girdiği 1969 seçimlerini kazandı. Ardından MNP’yi kurdu.³²

1969 yılında Erbakan, Odalar Birliği Başkanlığını yürütürken 12 Ekim 1969 seçimlerine AP’den milletvekili adayı olmak için başvurmuştur. AP yönetimi Erbakan’ın adaylığını kabul etmemiştir. Aşırı sağ görüşe sahip olduğu gerekçe gösterilerek Erbakan’a, AP içinde siyaset yapmasına izin verilmemiştir.³³ Bu reddediliş yeni parti kurma düşüncesinin güçlenmesine yardımcı olmuştur. Erbakan teklifi değerlendireceği düşüncesini belirtmiştir. Bu süre zarfında Erbakan parti kurmak için birçok tecrübe ve ilim sahibi, ileri görüşlü bireylerle bir araya gelmiş onların fikirlerini almış, bu fikirleri değerlendirmiştir. Bu insanların içinde Necip Fazıl Kısakürek, Mehmet Zahit Kotku gibi isimler yer almıştır. Erbakan böylesine büyük bir istişare yapmasını, bu işin çok ciddi olduğu, ciddi süreçler ve çalışmalar gerektirdiği gerekçelerini göstermiştir.³⁴ Ayrıca partinin kurulmasında asıl rol oynayan kişinin Mehmet Zahit Kotku oluşu dikkat çekici ve MNP’nin kuruluşunda rol oynayan isimler arasında en çok tartışılanı Zahit Kotku olmuştur. Kısa bir süre sonra Ankara’da Turan Gürgen’in evinde bir toplantı yapılmış, bu toplantıda Necmettin Erbakan görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Arkadaşlar, bir müddet önce bana bir teklifte bulunmuşlardı, milletimizin temel görüşlerine uygun bir siyasi parti kuralım demişlerdi. Ben bunun üzerine düşündüm, hürmet ettiğim âlim insanlarla ve yakın arkadaşlarımla istişare ettim siyasi aksiyona geçmeye ve parti kurmaya karar verdim. Bu işi gerçekleştirmek için hem içtimai, hem iktisadi ve hem de siyasi organizasyonu birlikte yürütmek lazım. Hazırlıklara başlayalım."

Erbakan’ın bu sözlerinden sonra siyasete aktif olarak katılımı için 1969 yılı seçimleri iyi bir zemin oluşturmuştur.³⁵ Necmettin Erbakan 14 Ekim 1969’da

³²İsmail Dursunoğlu, Türk Siyasi Hayatında Merkez-Çevre İkilemi: Milli Nizam Partisi (MNP) Örneği, “**International Journal of Academic Value Studies**”, Cilt:2,Sayı:2,2016,ss.48-55.

³³ Hüseyin Çavuşoğlu, Mehmet Yazar’ın TOBB(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)Başkanlığı Dönemi, “**Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,” Cilt:13, Sayı: 23, Haziran 2010, ss.129-139

³⁴Süleyman Arif Emre, **Siyasette 35 Yıl Cilt I**, Akabe Yayınları, İstanbul,1990, s.160.

³⁵Ergin, **a.g.e**, s. 63.

Konya'dan bağımsız milletvekili olarak meclise girmiştir. Parti kurulma kararı alınıp, farklı görüş ve fikirler değerlendirildikten sonra MNP kurulmuştur. Partinin kuruluşunda görev alan isimler şunlardır: Necmettin Erbakan, Ahmet Tevfik Paksu, Ali Haydar Aksay, Süleyman Arif Emre, H. Tahsin Armutcuoğlu, Ömer Çoktosun, Ekrem Ocaklı, Ö. Faruk Ergin, Saffet Solak, Hasan Aksay, Ali Oğuz, İsmail Müftüoğlu, Nail Gürel, Fehmi Cumalioğlu, Hüsamettin Fadıloğlu, Bahattin Çarhoğlu, Mehmet Satoğlu, Rıfat Boynukalın.³⁶ MNP'nin kuruluş sürecinde, akademisyen, ilim sahibi, hareket tarafından itibar edilen kişiler, kamuoyunun bildiği önemli simalar ve uzun zamandır siyaset alanında emek sarf etmiş 133 kişiye davetiye gönderilerek geniş bir istişare süreci işletilmiş; milli ve manevi yapıya uygun, mazbut insanlardan oluşan bir partinin kurulması hususunda karar alınmıştır.³⁷

Partinin adı Milli Görüş hareketini temsil etmesinden ötürü "Milli" ifadesinin yer alması Nizam kelimesinin de bir düzeni bir kuralı işaret etmesinden ortaya gelmiştir. Aynı zamanda Erbakan'ın kurduğu ilk partiye "Milli Nizam" adının verilmesi hususunda partinin genel başkan yardımcısı Hasan Aksay şöyle demiştir:

*“Partimize "Milli Nizam" adının konulması merhum Eşref Edib'in teklifi ve arzusu eseri olmuştur. Eşref Edib cumhuriyetten beri, Mehmet Akif'le böyle bir partinin hasretini çektiğini de belirtmişti. Tüm bunlar birleştirip konuşulduktan sonra parti adı da kesinliğe ulaşmış oluyor.”*³⁸

Partinin adının kesinleşmesinin ardından sıra diğer propaganda alanlarına gelmiştir. Sırasıyla partinin logosu, marşı ve tüzüğü hazırlanmıştır. Partinin ambleminin ne olacağı konusunda ise tartışmalar yapılmış, fikirler ileri sürülmüştür.³⁹

MNP'nin amblemi “İşaret parmağı havada sıkılmış bir sağ yumruktu.”⁴⁰ Erbakan'a, partilerinin amblemiyle ilgili yöneltilen bir soru üzerine Erbakan sağ elin,

³⁶Ruşen Çakır, “Milli Görüş Hareketi”, İç. Murat Belge (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce –İslamcılık**, İletişim Yayınları, İstanbul,2005, s. 950.

³⁷ Ömer Çaha, Ömer Baykal, Milli Görüş Hareketinin Kuruluşu: Türk Siyasetinde Milli Nizam Partisi Deneyimi, **“Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi”**, Cilt:19,Sayı:3,2017,ss.788-806.

³⁸Resul Türk, “Türkiye’de Siyasal İslamın Partileşme Faaliyetleri: Milli Görüş Partileri Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015, s. 67.

³⁹Kenan Akın, **Olay Adam Erbakan**, Birey Yayıncılık, İstanbul 2000, ss. 29-30.

⁴⁰Turhan Dilligil, **Erbakan ve Erbakancılık**, Turkish Daily News Matbaası Ankara 1994, s.15.

partilerinin sağcı bir parti olduğunu, şehadet parmağının partilerinin tek bir parti olduğunu, diğer dđrt parmağın kardeşlik, dostluk, birlik ve beraberliklerini ifade ettiğini sđylemektedir. Erbakan partisinin sağ ideolojiyi benimseyen tek parti olduğu ağıkça ifade edilmiştir.⁴¹ O yıllarda henüz İslamcılığın sağcılıktan tam olarak ayrışmadığı hesaba katılırsa bu ifadenin önemi daha iyi anlaşılabilmektedir.

şekil 1. Milli Nizam Partisinin Amblemi⁴²

MNP'nin Kuruluş Beyanname⁴³sinde yer verdiği temalardan Osmanlıcı, milli, bağımsızlıkçı, İslamcı olduğu ve teknik açıdan modernleşmeye karşı olmadığı, modernist niteliklere sahip bir parti oldukları iddia edilmiştir.⁴⁴

Partinin adı ve amblemi de belli olduktan sonra parti programını hazırlama görevi Süleyman Arif Emre'ye, parti tüzüğünü hazırlama göreviyse Hasan Aksay'a verilerek hazırlıklar başlatılmıştır.⁴⁵

MNP kurulduktan sonra Adalet Partisinden istifa ederek ayrılan Hüseyin Abbas ve Hüsametdin Akmumcu da bu partiye katılmıştır. Böylece MNP Türkiye

---

⁴¹Mehmet Cemal, **Muhterem Başkan Erbakan**, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1991, s.221.

⁴² “Milli Nizam Partisi Program ve Tüzük” isimli kitabın kapağı.

⁴³ Eklerde Beyanname verilmiştir.

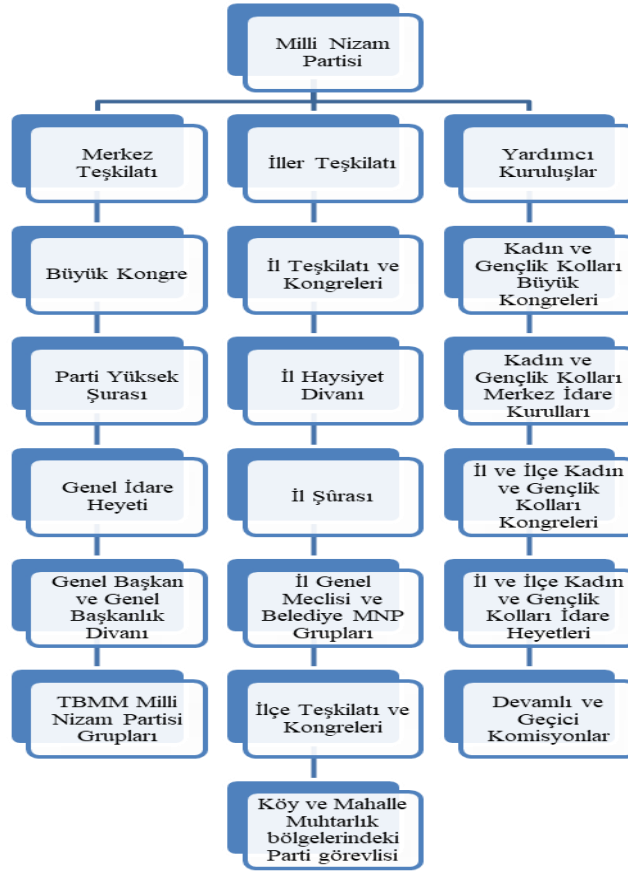
⁴⁴ akır, **a.g.e.** s.20.

⁴⁵ Ergin, **a.g.e.** s. 64.

Büyük Millet Meclisi (TBMM) içinde üç sandalyeye sahip olmuştur.⁴⁶ Bu kişilerin katılımıyla MNP'nin siyasi alanı genişlemiştir.

1.3. Teşkilat Yapısı

MNP'nin teşkilat yapısı parti tüzüğünde yer aldığı şekli ile merkez organlarından, iller teşkilatından ve yardımcı kuruluşlardan oluşmaktadır. Aşağıda teşkilat yapısı ayrıntılı olarak verilmiştir:

Şekil 2. Milli Nizam Partisi Teşkilat Yapısı⁴⁷

MNP'nin teşkilat yapısı incelendiğinde merkez teşkilatı, iller teşkilatı ve yardımcı kuruluşlar olmak üzere üç ana yapıdan oluştuğu görülmüştür. Merkez teşkilatı yapısı içerisinde büyük kongre, parti yüksek şurası, genel idare heyeti, genel

⁴⁶Sema Yıldırım, Behçet Kemal (Ed.)Zeynel, **TBMM Albümü, II. Cilt**, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.

⁴⁷ Milli Nizam Partisi Program ve Tüzük” isimli kitaptan uyarlanmıştır.

başkan ve genel başkanlık divanı ile TBMM parti grupları yer almıştır. İller teşkilatı yapısı içerisinde ise il teşkilatı ve kongreleri, il haysiyet divanı, il şurası, il genel meclisi ve belediye MNP grupları, ilçe teşkilatı ve kongreleri ile köy ve mahalle muhtarlık bölgelerindeki parti görevlileri bulunmuştur. Parti teşkilatı içerisindeki yardımcı kuruluşlar ise, kadın ve gençlik kolları büyük kongreleri, kadın ve gençlik kolları merkez idare kurulları, il ve ilçe kadın ve gençlik kolları kongreleri, il ve ilçe kadın ve gençlik kolları idare heyetleri ve devamlı ve geçici komisyonlar yer almıştır.⁴⁸

1.4. Milli Nizam Partisinin Programı

Aşağıda programda yer alan konulara başlıklar halinde kısaca yer verilmiştir:

1.4.1. Demokrasi Anlayışı

Parti, demokrasi anlayışını, hakka en uygun, en liyakatli ve en bilgili kişilerin millete hizmet etmesine ve milletin adaletle ve bilimsel yöntemlerle idaresi amacıyla hak arayan ve hakkın yerine getirilmesine çalışan hak ve gerçek otoritesine yer veren serbest olanaklar alanı şeklinde tarif etmektedir.⁴⁹

1.4.2. İctimai Adalet

MNP'nin programında içtimai adalet konusunda partinin, toplumu gözetip, kişiyi ihmal eden ya da kişiyi gözetip toplumu ihmal eden bir adalet anlayışını kabul edemeyeceklerini, amaçlarının kişiyle toplum ve halkla emek arasında adil bir dengenin sağlanması olduğunu belirtmişlerdir.⁵⁰

1.4.3. Vicdan Hürriyeti

Partinin programında vicdan hürriyeti anlayışına ihtiyaçları karşılama ve laiklik çerçevesinde yaklaştığı görülmektedir. Buna göre vatandaşların her türlü ibadet, dini inanış, eğitim-öğretim ve terbiye ihtiyaçlarını karşılayacak vicdan hürriyetine sahip olduklarını, ancak laikliğin dine ve dindarlara saygısızlık ve baskı unsuru olarak kullanılmasına da karşı olduklarını bildirmişlerdir. Laiklik konusunda partinin ölçüsü, din karşıtlığı şeklinde bir uygulamaya karşı olmaları şeklindedir.⁵¹

⁴⁸Milli Nizam Partisi Program ve Tüzük, Haktanır Basımevi, İstanbul (Tarihsiz), s. 40.

⁴⁹Milli Nizam Partisi Program... ss. 5-6.

⁵⁰Milli Nizam Partisi Program... ss. 6-7.

⁵¹Milli Nizam Partisi Program... s. 7

1.4.4. Milliyetçilik Anlayışı

MNP'nin milliyetçilik anlayışı, ortak davalara inanan, ortak tarihe, ortak kültüre ve amaç birliği içerisinde ortak bir imana sahip topluluklar şeklindedir. Bunun dışında bir milliyetçilik anlayışına sahip olmadıklarını ifade etmektedirler.⁵²

1.4.5. Temel Hak ve Hürriyetler

Partinin temel hak ve hürriyetlere dair programında yer alan ifadelerle göre, insan hakları evrensel beyannameinde ve anayasamızda sözü edilen temel hak ve hürriyetlere tamamen katıldıkları belirtilmektedir. Parti, aileyi toplumsal hayatın temelini oluşturduğu vurgusundan hareketle, herkesin canının, malının ve ırzının devletin garantisi altında olduğunu ve bu haklardan herkesin faydalanması için gerekenin yapılması gerektiği düşünülmektedir.⁵³

1.4.6. Devlet İdaresi

MNP'nin devlet idaresinde temel prensip olarak vatandaşlara karşı koruyucu, adil, yol gösterici, şefkatli ve yardım edici bir tutum izleyecekleri programlarında belirtilmiştir.⁵⁴

1.4.7. İçtimai Yardımlaşma

İçtimai yardımlaşma konusunda parti, sosyal devlet anlayışının gereği olarak, vatandaşlara, işsizlik, hastalık, sakatlık, fakirlik ve çeşitli felaketler karşısında desteklenmesine yönelik devlet politikalarının geliştirileceğini ifade etmektedir.⁵⁵

1.4.8. Eğitim Politikası

Parti programında eğitimin kalkınmasının birinci derecede önem verdikleri bir konu olduğu vurgusu yapılmıştır. Eğitim politikalarının temel hedefi, yeni nesillere, milletin yüksek ahlak ve fazilet gibi hasletlerin bir hayat düsturu olarak aktarılması olarak açıklanmıştır.⁵⁶

---

⁵²Milli Nizam Partisi Program... s. 7.

⁵³Milli Nizam Partisi Program... s. 8.

⁵⁴Milli Nizam Partisi Program... ss. 8-9.

⁵⁵Milli Nizam Partisi Program...ss. 11-12.

⁵⁶Milli Nizam Partisi Program... s. 12.

1.4.9. Diyanet Politikası

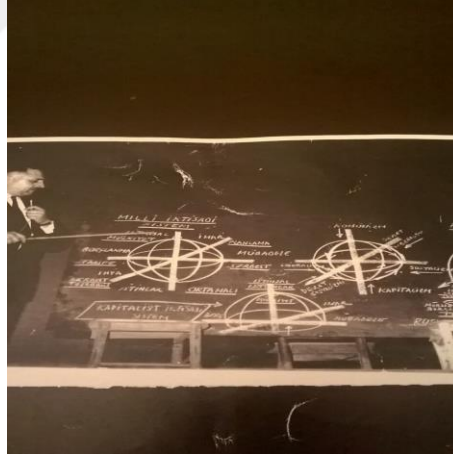
Partinin Diyanet İşleri Teşkilatını kendisine kanunlarla verilen görevleri yapması için geliştirecekleri, vatandaşların eğitime ve öğretime tabi tutularak dini istismarlardan kurtulmaları programda amaçlanmıştır.⁵⁷

1.4.10. Milli Savunma Politikası

Parti programında savunma politikası ile ilgili olarak ülke kalkınmasının amaçlarından en önemlisinin dünya çapında askeri bir güce sahip olmak olduğu vurgulanmıştır.⁵⁸

1.4.11. Ekonomi Politikası

MNP'nin ekonomi politikasında da sürekli olarak tekrarlanan ahlaki ve kültürel kalkınmaya vurgu yapılarak, istikrar ve adaleti sağlayacak ekonomi politikalarının uygulanacağı belirtilmektedir.⁵⁹ Necmettin Erbakan'ın, Milli Nizam Partisinin kuruluş döneminde Trabzon'da Sümer sinemasında "Adil Düzende Ekonomi" konferansı verildiği görülmüştür.

Fotoğraf:1(Necmettin Erbakan'ın, Milli Nizam Partisinin kuruluş döneminde Trabzon'da, Sümer sinemasındaki "Adil Düzende Ekonomi" konferansı)

⁵⁷Milli Nizam Partisi Program... s. 15.

⁵⁸Milli Nizam Partisi Program... s. 15.

⁵⁹Milli Nizam Partisi Program... s. 18.

1.4.12. Sanayi Politikası

Partinin sanayi politikasında, ülkemizin mevcut kaynaklarının güçlü bir ağır sanayi kurulmasına müsait olduğu ve bunun ekonomik ve siyasi bağımsızlığın teminatı olacağı belirtilmiştir.⁶⁰

1.4.13. Tarım ve Hayvancılık Politikası

Partinin tarım ve hayvancılık politikasında zirai reform yapılması önemli bir yer tutmaktadır. Bu reform içerisinde köylülerin ve ziraat ile uğraşan insanların eğitilmesi, kooperatiflerin geliştirilmesi, modern ziraat araçlarının yaygınlaştırılması, tohum ıslah istasyonlarının kurulması, numune ve üretme çiftliklerinin kurulması gibi maddeler yer almaktadır.⁶¹

1.4.14. Sağlık Politikası

Devletin halkın sağlığını koruma konusunda önemli görevleri olduğunun bilincinde olarak hazırlanan programda sağlık hizmetlerinin ülkemizin az gelişmiş bölgelerine de ulaştırılması için doktoru olmayan hastaneler ve sağlık merkezlerine yeteri kadar personel ve doktor takviyesi yapılması ilk etapta öngörülmüştür.⁶²

1.5. Milli Nizam Partisinin Faaliyetleri

1.5.1 Tüketicileri Korumaya Yönelik Meclis Araştırması

MNP Genel Başkanı Necmettin Erbakan tüketicileri savunan bir liderdi. Mecliste söz hakkı alabildiği zamanlarda da bunu sıkça dile getirmeye çalışmıştır. Bu konuyla ilgili “Meclis Araştırması Önergesi” vermiştir.

1— Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 38 arkadaşının, tüketiciyi korumak ve kaliteli mal üretimini ve üreticisini teşvik etmek için alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2)

BAŞKAN — İki adet Meclis araştırması önergesi vardır; okutuyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına "Tükecinin korunması ve sömürülmesinin önlenmesi ve bu konuda alınacak çok yönlü tedbirlerin araştırılıp ortaya konması" için Anayasanın 98'inci, TBMM içtüzüğüünün 102'nci maddesi gereğince Meclis araştırması açılmasını saygıyla arz ederiz.

⁶⁰Milli Nizam Partisi Programı... s. 18.

⁶¹Milli Nizam Partisi Programı...ss. 27-29.

⁶²Milli Nizam Partisi Programı...ss. 32-33.

Necmettin Erbakan- Konya

Oğuzhan Asiltürk -Malatya

Şevket Kazan- Kocaeli

Abdullatif Şener -Sivas

İbrahim Halil Çelik- Şanlıurfa

Ahmet Dökülmez- Kahramanmaraş

Yasin Hatipoğlu -Çorum

Hasan Dikici- Kahramanmaraş

Ömer Ekinci Ankara

Lütfü Esengün- Erzurum

Salih Kapusuz - Kayseri

Hasan Mezarıcı- İstanbul

Kemalettin Göktaş - Trabzon

İbrahim Kumaş -Tokat

Recep Kırış -Kahramanmaraş

Ali Oğuz -İstanbul⁶³

1.5.2. Ortak Pazar Hakkında Gensoru Önergesi

Ortak Pazar malum olduğu üzere, altı Batı-Avrupa ülkesinin aralarında birleşerek tek bir devlet olma arzusu ile giriştikleri bir hareket olmuştur. Ortak Pazar üye memleketlerin siyaseten tek bir devlet olmalarını nihai gaye olarak öngörmüştür. Atılan adımlar bu gayeye göre tanzim olmuştur.⁶⁴

Ortak Pazar'la ilgili olarak Erbakan ve ekibi MNP olarak karşı olduklarını açıklamışlar ve büyük bir kampanya başlatmışlardır. Ülkenin tüm bölgelerinde kalabalık mitingler düzenleyerek gizlendiğini düşündükleri teorilerini anlatmaya çalışmışlardır. Bunlarla da yetinmeyip Ortak Pazar konusunu meclisin gündemine getirmişlerdir.

⁶³ TBMM Tutanak Dergisi,19.Devre, c:1,ss.426-428.

⁶⁴ Necmettin Erbakan, Mecliste Ortak Pazar, TBMM Kütüphanesi, ss.11-12.

30.07.1970

Konya Milletvekili

Necmettin Erbakan

BAŞKAN — Gensoru konusunda Anayasamızın 89'uncu madde sınıfı emrettiği usul gereğince, bu önerenin gündeme alınıp alınmaması konusunda ilk sözü önerge sahibi Sayın Necmettin Erbakan'a veriyorum.

Buyurun Sayın Necmettin Erbakan.

NECMETTİN ERBAKAN (Konya) — Muhterem Başkan, Muhterem Yüce Meclis Üyeleri; Bulgun takriben kırk günlük, Meclis'imizin bu yılki çalışma dönemine başlamak için lüzumlu idari çalışmaları yaptıktan sonra, ilk defa olarak Meclis'imiz fiilen, gündemindeki bir maddenin müzakeresine geçmiş bulunuyor. Bu münasebetle, her şeyden önce, gerek şu anda yapmakta olduğumuz Ortak Pazar konuşmasının ve gerekse Meclis'imizde bu çalışma devresinde yapacağımız çalışmalarımızın vatan ve milletimize uğurlu ve hayırlı olması temennisiyle sözlerime başlıyorum. Muhterem Arkadaşlarım, Müşterek Pazar ve geçiş dönemine girişindeki usulsüz ve millî menfaatlerimize aykırı tutumundan dolayı Hükümet hakkında gensoru açılmasına dair, bundan önce Yüce Başkanlığa tevdi etmiş olduğum ve Meclis'imizde evvelce okunması yapılmış bulunan gensorum biraz önce tekrar okunmuş ve Yüce Meclis'in bilgilerine arz edilmiş bulunmaktadır.⁶⁵

1.5.3. Türkiye Odalar Birliği Münasebetiyle Hükümet Hakkında Gensoru Önergesi

Necmettin Erbakan, kendisinin Türkiye Odalar Birliği üzerinde kanunsuz tasarruflarda bulunulduğu iddiasıyla hükümet hakkında gensoru açılmasına dair önerge sunmuştur.

1. — Anayasanın 122'nci maddesi Odalar Birliği organlarının seçiminle Hükümet'in mi dahalesini menettiği halde 16 Ağustos 1969 tarihi (bir kararnamesi ile Hükümet bu Anayasa hükmünü ihlâl ederek seçimleri ertelemeye kalkmış,

⁶⁵ TBMM Tutanak Dergisi, 2. Devre, c:9, s. 235.

bilahara Danıştay tarafından mezkûr kararnamesi iptal edildiği halde bu hükümsüz kararnameyi yürütmeye ısrarla devam etmiştir.

2. — Anayasanın 132'nci maddesine göre Hükümet, mahkeme hükümlerine uymak zorunda olduğu halde, Danıştay'ın, Hükümet'in seçimleri ertelemek maksadıyla çıkarttığı kararnamesini ittifakla iptal eden hükmüne uymamakla kalmamış, Danıştay'ın Birlik Özel Kalem Müdürü'nü vazifesine iade eden 'kararının tatbikine dahi polis zoru kullanarak mani olmuştur.

3. — Hükümet, bütün bu kanun dışı ve gayrimeşru tasarruflarına sureta bir meşruiyet kazandırmak maksadıyla normal olarak mayıs ayında toplanması gereken Birik Genel Kurulunu 5 Ocak 1970 tarihinde toplamaya gayret etmek ve bu hususta, Genel Kurulu toplamaya yetkisi olmayan kimselerle idari baskılar yapmaktadır. Arz olunan sebeplerden dolayı Hükümet hakkında gensoru açılması için bu önerenin gündeme alınmasını ve kabulü için oya vaz'ını saygı ile rica ederim.

Konya Milletvekili

Necmettin Erbakan

BAŞKAN — Önerge sahibi Sayın Necmettin Erbakan, buyurunuz efendim. Saat: 18.18.

NECMETTİN ERBAKAN (Konya) — Sayın Başkan, Muhterem Milletvekilleri; Muhterem Arkadaşlarım, birkaç gün önce, Meclis'imizin Yüce Başkanlığına takdim etmiş olduğum gensoru önergesi, gensoru açılması hakkındaki önergem, huzurlarınızda biraz önce okunmuş bulunuyor. Türkiye Odalar Birliği üzerindeki kanunsuz tasarrufları dolayısıyla Hükümet hakkında gensoru açılmasına dair olan bu önergem hakkında size söyleyeceklerim, aslında bu 20 dakikanın içerisinde sığması kabil olmayacak kadar geniş hususlardır. Biraz önce alınmış olan bir karar dolayısıyla, ancak 20 dakika içerisinde bunları size izah etmek mecburiyetinde kalıyorum. Hâlbuki aldığınız karar gereğince, Hükümet bu hususta istediği kadar uzun zamana sahip olacaktır. Diğer taraftan, benzeniz meseleyi şimdi başlangıçta arz etmiş olacağım. Hâlbuki Hükümet benzenizden sonra konuşacak ve maalesef içtüzük hükümlerine göre benzeniz, Hükümet'in yapacak olduğu konuşmadaki birçok noktalara cevap vermek ve onlara açıklığa kavuşturmak hususunda gereken açıdan

mukabele etmek imkânını bulamayacağım. O itibarla, gensoru önergesi kabul edildikten sonra birçok hususları açıklayabileceğimden dolayı, bu vereceğim izahatta bâzı noktaları çok kısa ve kapalı olarak geçersen, peşinen Yüksek Heyet'inizden özür dilerim.

Muhterem Arkadaşlarım, şartlar eşit olmamakla beraber, bu görüşmeyi burada açmak mecburiyetindeyim. Bu görüşme, Meclis'e gelmiş olan diğer birtakım önergelerin arasına girdi. Böyle araya girmesinin sebebi, - önergemde de belirttiğim gibi-5 Ocak tarihinde bir seçime gidilmesi suretiyle, yeniden birtakım hukuksuzluklar devresinin açılmasına karşı, burada yapılacak olan görüşme ile, belki Yüce Meclis'in bu kanunsuz gidişe vaktinde "dur" demesini temin etmek arzusudur ki, bu konuşmayı bu ara yere getirdi, koydu. Mamefih bendeniz, diğer önergelerle benim getirmiş olduğum bu önergeyi tamamen ilgisiz saymıyorum. Diğer iki önerge, Yüce Meclis'e, memleketimizdeki umumi güvenlik konularına ait mevzuları getirdi. Bunların temelinde hiç şüphesiz iktisadi birçok hususlar yatmaktadır. Bu hakikati bir kenara bırakacak olsak dahi, diğer iki önergede birtakım aşırı uçlardan bahsedilmektedir.

Yüksek müsaadelerinizle, Yüce Meclis'te bir noktayı belirtmek isterim ki, memleketimizdeki aşırı uçlar, bir aşırı sağ ve bir aşırı soldan ibaret değildir. Bendeniz size, memleketimizde bir üçüncü aşırı ucu haber vermek mecburiyetindeyim. Bu aşırı uç renksiz aşırı uçtur. Bu aşırı uç görünmeyen bir aşırı uçtur. Bu aşırı uç, öbürleri gibi silâhlarla ortada gözükmez, fakat görünmeyen metotlarla çalışır.⁶⁶

1.6. Karadeniz Bölgesi Halkının Milli Nizam Partisine Yönelik Tutumu

MNP, Karadeniz Bölgesi'nde aynı fikri savunan Adalet Partisinden ayrılan gruplarla ya da Cumhuriyet Halk Partisiyle fikri ayrılığı olan kişiler tarafından kurulmuştur.

Erbakan, dini misyonu olan Mehmet Zahid Kotku'yu kendisine model almıştır.Karadeniz Bölgesi'nde de bu durum değişmemiştir.Partinin şekillenmesinde Hacı Abdurrahman Beşikçi⁶⁷den yararlanmıştır.Bu kişiyle istişareler ederek diğer

⁶⁶ TBMM Tutanak Dergisi,2.Devre, c:1,ss.573.

⁶⁷ Trabzon İl Yönetimi üyesidir.Kaynak kişi Münir Ustakurt.

bölgelerle işbirliği içinde olmuştur. Partinin anti-laik tutumunun oluşmasında bu zatın büyük rolü olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde bu kişinin veya kişilerin evinde kalarak partinin plan ve projesini çizmeye çalışmıştır. Yine Samsun İl Teşkilatının kurulmasında İslam Varlı⁶⁸dan faydalanılmıştır. Giresun İl Teşkilatının çekirdeğini Sıtkı Karabiber⁶⁹ oluşturmuştur. Partiye sahip çıkan insanların oluşu, parti işlerinin ilerleyişini kolaylaştırmıştır.⁷⁰

Karadeniz halkının bu partiye sahip çıkışı, ekonomik yönden desteklemesi ve illerin birbiriyle koordinasyon görevi üstlenmesi, MNP'nin zemininin kurulmasını ve kökleşmesini kolaylaştırmıştır. Özellikle Trabzon halkı ellerindeki imkânlarını sonuna kadar kullanmıştır. Örneğin; Erbakan, Sürmene'den Giresun'a gelirken aracının yakıtını Trabzonlular karşılamıştır. Bölge halkında sahiplenme duygusu, davaya sahip çıkma arzusu bu bilincin oluşmasında önemli bir etkidir. Sohbet ettiğimiz insanların yeni bir vizyon arayışı içerisinde oldukları görülmektedir. Bu vizyon arayışı da birçok farklı kesim(işçi, çiftçi, esnaf, memur, akademisyen) tarafından partinin rağbet görmesini sağlamıştır. Örneğin; Necmettin Beşikçi (kitapçı), Mehmet Manzar (tüccar), Sezai Yücealtay (fotoğrafçı), Yusuf Eskin (berber), Kemal, Kenan Akıntürk (mütahit), Şemsettin Efendioğlu (mimar), Nihat Kastan (kuyumcu), Salih Demirbaş (Emekli Belediye İtfaiye Amiri), Süleyman Barutoğlu (Emekli Belediye Gelir Müdürü), Salim Bektaş, Resul Günar (tüccar) vb.⁷¹

Milli Nizam Partisinin çalışmaları sadece Karadeniz Bölgesi'ndeki illerle sınırlı kalmamıştır. İlçelere hatta köylere de gidip çalışmalar düzenlenmiştir. Örnek verecek olursak Ömer Karabiber, İlit köyünde bir kıraathanede halkı bilgilendirmiştir. 2-3 kişiyle başlayan bu topluluk, daha sonra parti adıyla anılmaya başlanmıştır. Bu sayede, partiye gönül veren insanların sayısı günden güne artmıştır.

Sonuç olarak Karadeniz halkının yardım ve alakalarıyla, günümüze kadar gelen bir parti geleneği başlatılmıştır.

⁶⁸ Samsun İl Yönetimi üyesidir. Kaynak kişi Münir Ustakurt.

⁶⁹ Milli Nizam Partisinin Giresun teşkilatında etkili olan kişidir. Kaynak kişi Münir Ustakurt.

⁷⁰ Mehmet Zait Kotku Nakşibendî şehidir. Diğer kişiler ise Mehmet Zaid Kotku'nun takipçilerindedir.

⁷¹ Milli Nizam Partisi Trabzon teşkilat mensubu “Münir Ustakurt” isimli şahsın verdiği, bilgilere istinaden yazılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1.MİLLİ NİZAM PARTİSİNİN KARADENİZ’DEKİ TEŞKİLATLARI

Türkiye 1946 yılında çok partili hayata geçmiştir. Demokrat Parti ile başlayan süreç Adalet Partisi ve Milli Nizam Partisi ile devam etmiştir. Karadeniz Bölgesi’nde de şu şekilde gerçekleşmiştir:

Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi İl Yönetimi

Amasya	Atıf Bayram
Bolu	Ahmet Semercioğlu
Çankırı	Ahmet Gökçe
Çorum	Yasin Hatipoğlu
Giresun	Remzi Çolaker
Gümüşhane	Cevdet Kocatürk
Ordu	Dursun Ali Demirci
Rize	Nevzat Demir
Sakarya	Mustafa Gedik
Samsun	İslam Varlı
Sinop	Çetin Taşkın
Tokat	Orhan Yıldız
Trabzon	Süleyman Barutoğlu
Zonguldak	Hasan Bayramoğlu ⁷²

⁷² Milli Nizam Partisi Trabzon teşkilat mensubu “Münir Ustakurt” isimli şahsın verdiği, bilgilere istinaden yazılmıştır.

1.1.Milli Nizam Partisi “Trabzon” Teşkilatı

Trabzon, Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi’ndeki çalışmalarının kalbini oluşturur. Bölgenin tamamının örgütlendiği il olarak gösterilir. Trabzon, partinin çalışmalarına destek vererek, diğer iller ile koordinasyon görevini üstlenmiştir. Trabzon İl Teşkilatının kuruluş aşamasındaki isim Abdurrahman Beşikçi⁷³dir. Konya ve İstanbul’da da faaliyetlerde bulunmuştur. Karadeniz Bölgesi’nde teşkilat kurma çalışmalarını organize etmiştir. Abdurrahman Beşikçi çalışmalarını vefat ettiği 8 Eylül 1972 yılına kadar sürdürmüştür.

Daha sonra İl Başkanlığına yürütme görevi Hulusi Özbek’e verildi. En son olarak da bu görevi uzun süre yapacak Milli Nizam Partisinin İl Başkanı Süleyman Barutoğlu göreve getirilmiştir.⁷⁴

---

⁷³ Necmettin Erbakan’ın Trabzon’u ziyaretinde, Abdurrahman Beşikçi’nin evinde çekilen fotoğraf bulunmaktadır. Bu fotoğrafta bulunan kişiler: Hacı Abdurrahman Beşikçi, Necmettin Erbakan, Yusuf Eskin, Salih Demirbaş, Kenan Akıntürk ve Kemal Akıntürk’tür.(Fotoğraf:2)

⁷⁴ Milli Nizam Partisi Trabzon teşkilat mensubu “Münir Ustakurt” isimli şahsın verdiği, bilgilere istinaden yazılmıştır.

Fotoğraf:2 (Fotoğraf, Abdurrahman Beşikçi'nin evinde çekilmiştir. Burada bulunan kişiler: Hacı Abdurrahman Beşikçi, Necmettin Erbakan, Yusuf Eskin, Salih Demirbaş, Kenan Akıntürk ve Kemal Akıntürk'tür.)

Fotoğraf:3 (Uzun boylu şahıs Abdurrahman Beşikçi, diğeri Süleyman Hızarcıoğlu, küçük çocuk ise Hüsamettin Beşikçi'dir.)

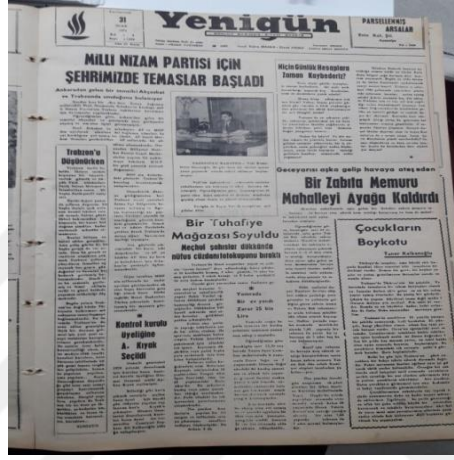
Trabzon İl Yönetimi şöyledir:

Necmettin Beşikçi
Şemsettin Efendioğlu
Yusuf Eskin
Salih Demir
Sezai Yücealtay
Necmettin Akyol
Kemal Akıntürk
Kenan Akıntürk
Salim Bektaş
Resul Günan
Cevat Malkoç
Ali Rıza Özderya
Münir Ustakurt
Abdullah Nihat Kastan ⁷⁵

⁷⁵ Milli Nizam Partisi Trabzon teşkilat mensubu “Münir Ustakurt” isimli şahsın verdiği, bilgilere istinaden yazılmıştır.

1.1.1. MNP Trabzon Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri

Yerel gazeteleri taradığımızda Karadeniz’de hangi şartlarda teşkilatlandıkları daha kolay görülebilmektedir. 31 Ocak 1970 tarihli Yenigün gazetesinde Erbakan’ın Trabzon’a geldiği görülmüştür. Erbakan’ın AP ve MHP’ye gönül verenleri kendi safına çekmek istediği anlaşılmaktadır. Haberde hiçbir parti mensubunun MNP’ye dönüş yapmadığı görülmektedir. Bu sebeble de Trabzon’da partinin kurulup kurulmayacağıının ilerleyen zamanlarda belli olacağı yönünde görüş bildirilmiştir.⁷⁶

Fotoğraf:4

10 Şubat 1970 tarihli gazete yazısında Erbakan’ın Adalet Partisine girmek istediği fakat bu başvurusunun kabul edilmediği belirtilmiştir.⁷⁷

Fotoğraf:5

⁷⁶ “Milli Nizam Paartisi İçin Şehrimizde Temaslar Başladı”, *Yenigün Gazetesi*, Yıl 5, Sayı 1332, 31 Ocak 1970, s.1

⁷⁷ Atilla Dorun, Şu Erbakan’a Gelince, *Yenigün Gazetesi*, Yıl 5, Sayı 1340, 10 Şubat 1970, s.1.

7 Nisan 1970 tarihli gazetede köşe yazısındaki ifadelerle göre birtakım dini misyonu yüksek şahısların(Nurcular, hacılar, din adamlarını) partiye destek verdiği açıklanmıştır.⁷⁸

Fotoğraf:6

Yeni Gün gazetesi 25 Nisan 1970 tarihli nüshasında, Milli Nizam Partisinin beklenen ilgiyi göremediği belirtilmiştir. Gazete haberindeki değerlendirmelere göre; Erbakan'ın en yakın arkadaşlarının bile MNP'nin bir yere gelemeyeceğini söylemesi, partinin rağbet görmediğini anlaşılır kılmaktadır. Aynı zamanda bazı kişilerin, Örneğin; Ekrem Dikmen(Trabzon milletvekili), Ömer Lütfü Hocoğlu (senatör) nun da Milli Nizam Partisinin kurulması için teşvikçi olmadıkları bu haberde izlenmiştir.⁷⁹

Fotoğraf:7

⁷⁸ "MNP Niçin İlgi Görmedi?", *Yeni Gün Gazetesi*, Yıl 5, Sayı 1391, 7 Nisan 1970, s.1.

⁷⁹ "MNP Şehrimizde Kurulamıyor", *Yeni Gün Gazetesi*, Yıl 5, Sayı 1397, 25 Nisan 1970, s.1.

22 Haziran 1970 tarihli gazete örneği de Necmettin Erbakan’ın Trabzon’a geldiğini açıklamıştır. Habere göre bir gün önce pazar günü Milli Nizam Partisi, Trabzon’da kurulmuştur.⁸⁰

Fotoğraf:8

23 Haziran 1970 tarihli Yeni Gün gazetesindeki habere göre; Necmettin Erbakan’ın 1973 yılında iktidara gelmeyi arzu ettiği görülmektedir. Böyle bir tutum içinde olduğunu gittiği mitinglerde sık sık dile getiren Erbakan’ın, dini ön plana çıkaran ifadeler kullanmaktan da çekince duymadığı değerlendirilmiştir.⁸¹

Fotoğraf:9

⁸⁰ “Erbakan Geldi”, *Yeni Gün Gazetesi*, 22 Haziran 1970, s.1

⁸¹ “Erbakan: 1973’te İktidara Geleceğiz”, *Yeni Gün Gazetesi*, 23 Haziran 1970, s.1

11 Eylül 1970 tarihli gazete örneğine bakıldığında Necmettin Erbakan’ın Trabzon’a geldiği ve beklenenin altında ilgi gördüğü tespit edilmiştir.⁸²

Fotoğraf:10

12 Eylül 1970 tarihli Yeni Gün gazetesinde Necmettin Erbakan’ın Ordu’ya gittiği ve Ordu’da MNP ‘yi kurduğu belirtilmiştir. Diğer Karadeniz illerine de gideceği açıklanmıştır.⁸³

Fotoğraf:11

⁸² “Prof.Necmettin Erbakan Dün Şehrimize Geldi”,*Yeni Gün Gazetesi*,11 Eylül 1970,s.1

⁸³ “Prof.Erbakan Dün Ordu’ya Gitti”*Yeni Gün Gazetesi*,12 Eylül 1970,s.1.

14 Eylül 1970 tarihli Yenigün gazetesinde Erbakan, eğer Adalet Partisine başvurusu kabul edilseydi ya sessiz sedasız partide oturan bir siyasetçi ya da partinin karşısında duran bir şahsiyet olacağı ifadeleri kullanılmıştır. Burada köşe yazısındaki ifadelerle göre; Erbakan’ın uygulamaya koymak istediği bazı işleri yarıda bırakması, onun mücadelesinden çabuk vazgeçtiğini, istikrarlı bir yapıya sahip olmadığını, küçük sıkıntılarla baş edemeyecek kadar cesaretsiz olduğunu, bu sebeble de ona hiçbir zaman destekçi olmadıkları şeklinde gazetede değerlendirmelerde bulunulmuştur.⁸⁴

Fotoğraf:12

⁸⁴Ahmet Değirmencioğlu, "Erbakan Ne Yapabilir, Ne Yapamaz", *Yenigün Gazetesi*, 14 Eylül 1970, s.1.

1.1.2.Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi’ndeki çalışmalarını incelerken yönetimde görev alan şahıslarla yaptığımız röportajlar

1.1.2.1. Trabzon İl Yönetim Kurulunda görev yapmış Emekli Hâkim Ali Rıza ÖZDERYA

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:25.01.2017)

(Doğum Tarihi:15.11.1943)

Ben hukukçuyum. Aynı zamanda avukatlık mesleğimi de sürdürüyordum. İnançlarımıza uygun bir parti kurulacağını söylediler. O zamanda Trabzon’da Hacı Abdurrahman Beşikçi’nin evine gittik, onunla tanıştık. Hacı Abdurrahman Bey hem tarikat şeyhi hem de imamdı. Erbakan Hoca ilk dini derslerini Hacı Abdurrahman Bey’den okumuştur. Trabzon’a geldiğinde de onun evinde kalırdı. O vesileyle bir partiye sahip olduk. O zaman Trabzon Valiliği Ortahisar’daydı. Biz de Ortahisar Caminin karşısında parti binamızı kurmuştuk. İkinci katta Milli Nizam Partisinin ilk kongresini yaptık. Belediyeden emekli Süleyman Barutoğlu adında muhterem bir amcamız vardı. O il başkanıydı. Zaten Milli Nizam Partisinin kurucu il başkanlığını o yapmıştı. İl yönetiminde hukuk mezunu ben vardım. Diğeri ise iktisat mezunu Münir Ustakurt idi. Sadece ikimiz üniversite mezunuyduk. O il sekreteri oldu. Ben de ikinci başkan seçildim. Kongreye Fehmi Cumalıoğlu diye biri gelmişti. Onun konuşmasını dinlemiştik Ben o tarihten beri Milli Görüş'teyim ve devam etmekteyim. Erbakan Hocam’dan Allah razı olsun bu davayı millete tanıttı, insanlara İslam’ı öğretti. Ondan önce insanlar İslam’ı yarım biliyorlardı.

Erbakan Hoca ilk defa Trabzon’da Moloz mevkiinde miting yaptı. İlk defa bando takımını mitinglere getirmişti. Bando, çok dikkat çekmişti. Hocam, bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiye sahipti. Müthiş bir zekâsı, müthiş bir hafızası, müthiş bir hitabeti vardı. Cesaretli bir kişiliği vardı. Hayatı son nefesine kadar cihatla geçmiştir. Bana çektiği bir telgrafta şöyle diyordu: ”Partimize aday olarak, halkımıza gerçekleri söylediğiniz için sizi tebrik ediyorum.” Şu anda Erbakan Hoca’mın fikirleriyle yaşıyorum. Bu fikirleri Milli Görüş'ten öğrendik, Elhamdülillah.’

1.1.2.2. Trabzon İl Yönetim Kurulunda görev yapmış Emekli Subay Münir USTAKURT

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:23.01.2017)

(Doğum Tarihi:1948)

Milli Nizam Partisi Genel Merkezinin kuruluşunun akabinde, Trabzon teşkilatı hatta Karadeniz teşkilatının da merkezi Trabzon'dur. Abdurrahman Beşikçi önderliğinde toplantılara katılırdık. Bu toplantılara katılanlar arasında Necmettin Beşikçi (kitapçı), Mehmet Manzar (tüccar), Sezai Yücealtay (fotoğrafçı), Yusuf Eskin (berber), Kemal, Kenan Akıntürk (mütahit), Şemsettin Efendioğlu (mimar), Nihat Kastan (kuyumcu), Salih Demirbaş (Emekli Belediye İtfaiye Amiri), Süleyman Barutoğlu (Emekli Belediye Gelir Müdürü), Salim Bektaş ve Resul Günar (tüccar) bulunuyordu. İlk kuruluş Ortahisar Mahallesi'nde gerçekleşti. Şu andaki Ortahisar Camisinin karşısında fırının üstünde idi. Toplantılar burada yapılırdı. İkinci kongre sırasında ben de askerden yeni gelmiştim. Yedek subaydım. İlçelerde teşkilatlanma faaliyetlerine başladık. O zamanda on bir ilçemiz vardı. Özellikle doğu ilçelerimizde (Of, Araklı, Sürmene) teşkilatlarımız yoğunlukta idi. Oralara gider, ilçe başkanlarını bulur, ilçe yönetimini oluştururduk. Necmettin Erbakan Trabzon'a gelirdi. Geldiğinde toplantılara katılırdı. İlçe teşkilatının kurulmasına yönelik konferanslar noktasında çalışmalar yapardı. Hatta konferanslarının biri de Milli Ekonomik Modeli ifade eden konferansı idi. Bütün insanların dikkatini çekmişti. Milli Ekonomi Modeli'nde ne sosyalizmin katı devletçi politikası ne de kapitalizmin zenginlere mahkûm olmuş ekonomi politikası güdülüyordu. Yaygın bir ekonomik model öngörülüyordu. Erbakan Hoca'm mütevazı bir insandı. Geldiği zaman da Abdurrahman Beşikçi'nin evinde misafir olurdu. Lüks otellerde kalmayı düşünmezdi.

Milli Nizam Partisi kurulmadan önceki siyasi dönemde ülkede kaos vardı. Bir tarafta demokrat kökenli Adalet Partisi, diğer tarafta da Cumhuriyet Halk Partililer vardı. Birbirlerinin kiraathanelerine bile gitmez olmuşlardı. O derece millet ikiye bölünmüştü. Ne zamanki Milli Nizam Partisi kuruldu, bu insanlar rahat bir nefes aldı. Bu neye benzer biliyor musun? İki zıtlaşmış insanın husumetini başka bir yerde veya başka bir kişi de ancak söndürebilirsin. İşte Milli Nizam Partisi bu noktada

milletimizin bir iç barışını sağladı. MNP'nin kuruluşu zaten yeni insanlarla olmadı. Bir kısım CHP'li, bir kısım AP'li insanlarla teşekkül etti. Düşünün ki o güne kadar birbirine selam vermekte iptina eden insanlar bir çatı altında çalışmalarını sürdürmeye başlamışlardı. Bu büyük bir güzelliştir. Zaten Milli Görüş'ün ülkemize yaptığı en büyük fayda da budur.

Parti kurulduktan kısa bir süre sonra 12 Mart Muhtırası'yla kapatıldı. Muhtıra verildikten sonra faaliyetlerimiz askıya alındı. Hatta hiç unutmam bir radyomuz vardı. Rahmetli Necmettin Beşikçi radyoyu alıp akşam eve götürüyor, sabah da tekrar partiye getiriyor diye partimizi kapattılar. Düşünün ki o günkü şartlardaki siyasi çalışmaların ne kadar amatör olması ve ona mukabil de ne kadar samimi olmasının bir göstergesidir. Tuzla Piyade Okulunda yedek subay olarak öğrencilik yaparken bir akşamüzeri partinin kapatıldığını öğrendim.'

1.2.Milli Nizam Partisi “Samsun”Teşkilatı

1.2.1. MNP Samsun Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri

Samsun İl Teşkilatını kurmak üzere Gümüşhanevi Dergâhı⁸⁵ndan Mehmet Zait Kotku'nun işaretiyle “İslam Varlı” görevlendirilmiş olup kendisi de Samsun İl Başkanı olmuştur.⁸⁶

18 Temmuz 1970 tarihli Hürsöz gazetesinde Milli Nizam Partisinin Samsun'da kurulduğunu, Yönetim Kurulu üyelerinin kimler olduğu açıklanmıştır.⁸⁷

Fotoğraf:13

⁸⁵ Gümüşhanevi Dergâhı, Nakşibendî Tarikatının Halidiye kolu olan dergâhtır. Milli İslamcılık akımının oluşumunu da tez olarak öne çıkarmıştır. Şeyh Ahmet Ziyaüddin Efendi'nin 1859'da İstanbul Cağaloğlu'ndaki Fatma Sultan Camii'nde ilk irşada başlaması sonrasında bu caminin adı Gümüşhanevi Dergâhı olarak anılmaya başlandı. www.amp.turkcebilgi.com, (Erişim Tarihi: 16.10.2017).

⁸⁶ Milli Nizam Partisi Trabzon teşkilat mensubu “Münir Ustakurt” isimli şahsın verdiği, bilgilere istinaden yazılmıştır.

⁸⁷ “Milli Nizam Partisi Kuruldu”,*Hürsöz Gazetesi*, 18 Temmuz 1970, Sayı,634,s.1

20 Temmuz 1970 Hürsöz gazetesinde Milli Nizam Partisinin açılışının, Erbakan ve arkadaşlarının önderliğinde yapıldığı görülmüştür. Haberde Adalet Partisi eleştirilirken, gelecekle ilgili ümitli olduklarını ifade eden konuşmalar gerçekleştirilmiştir.⁸⁸

Fotoğraf:14

9 Nisan 1971 tarihli Hürsöz gazetesinde Milli Nizam Partisi hakkında kapatılma kararı alındığı açıklanmıştır. Gazetede belirtilenlere göre; Erbakan'ın Karadenizde yaptığı konuşmalarda, iktidar partisini suçlayıcı bir tavır takındığı münasebetiyle, partinin kapatılması davasına başlandığı açıklanmıştır.⁸⁹

Fotoğraf:1

⁸⁸ “Milli Nizam Partisi Açıldı”, *Hürsöz Gazetesi*, Yıl,3,Sayı,635,20 Temmuz 1970,s.1.

⁸⁹ “Milli Nizam Partisi’nin Kapatılması İle İlgili Davaya Dün Başlandı”, *Hürsöz Gazetesi*, Yıl,3, Sayı,856,9 Nisan 1971,s.1.

1.2.2.Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi’ndeki Çalışmalarını İncelerken Yönetimde Görev Alan Şahıslarla Yaptığımız Röportajlar

1.2.2.1. Samsun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Avukat Yasin HATİPOĞLU

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:12.02.2017)

(Doğum Tarihi:01.03.1935)

Uzun süre Milli Nizam Partisinin Samsun sorumlusu olarak çalışma yaptım. Samsun’da toplantılar yaptım. Her ay gidip görüşmelere katılıyordum. Amasya’nın uzun süre sorumluluğunu üstlendim. Gitmediğim il kalmadı neredeyse. Karadeniz sahilinde ne kadar il, ilçe varsa hemen hemen hepsine katıldım. Kongreye, konferansa ya da sohbete gittim. Türkiye’de birkaç ilçe kalmıştır gitmediğim. Erbakan’la kırk beş sene beraberdik.1970’ten 2001’e kadar çalışmalarımızı beraber sürdürdük. Bu kutlu davamızda bize eşlik eden birçok insan vardı. Süleyman Arif Emre, Oğuzhan Asiltürk, Recai Kutan, Fehmi Cumalıoğlu, Abdullah Tonba, Mazhar Güngen Beyatlı, Hasan Aksay, Hüseyin Abbas gibi kişilerle çalışmalarımızı yürüttük. Daha birçok insan var. Ancak bu kadarını hatırlayabiliyorum.

— Peki, nedir Milli Nizam Hareketi?

—Milli Nizam Partisi 1970’te kuruldu. Kuruluş çalışmalarına ben de katıldım. Belediye Başkanlığım esnasında hocamla tanışmıştım. Ankara Sümer Sokak’ta çalışmalar yapılıyordu. Ben de Halaca’dan kalkıp Ankara’ya geliyor bu çalışmalara katılıyordum. Hatta üstat Necip Fazıl’la orada tanıştım. Üstat Milli Nizam hareketinin kurulmasına çok büyük önem veriyordu. Neden Milli Nizam hareketi? Çok parti vardı o zamanda, bu partiye neden ihtiyaç duyuldu? Milli Nizam hareketi sıradan bir parti hareketi değildi. O zamanda Adalet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi gibi partiler vardı. Bu partiler siyasi faaliyetlerini ön planda tutuyorlardı. İslamdan, itikattan, imandan söz ederken bile siyasi menfaatleri vardı. Erbakan Hocam’la tanışmadan önce Adalet Partisinin Çorum Alaca’da Belediye Başkanı’ydım. Merhum Hoca’m konuştuğumuzda şunu itiraf etmişti:”*Evet Arkadaşlar ben gördüm ki odaları almak, dernekleri elde etmek, sokaklardaki insanlara etkili olmak, bir ülkeyi kurtarmak için yetmiyor. Siyasi güce ihtiyaç var. Öyleyse bir siyasi parti oluşturmak*

lazım” diyordu. Bu mantık üzerine Milli Nizam’ın kuruluş çalışmalarına başlandı. Kongreler yapılmaya başlandı. Büyük Kongrede ben de heyecanlı bir konuşma yapmışım. Milli Nizam hareketinin halkta itibar göreceği, halkta makes bulacağı anlaşılınca belli kişiler önümüze set çekmeye gayret ettiler. Verilen talimatla Anayasa Mahkemesi Milli Nizam Partisini kapatma kararı aldı. Anayasa Mahkemesi Meşrutiyet Caddesi üzerindediydi. Ben de genç bir avukattım. Partimizin savunmasına ben de girmiştim. Milli Nizam Partisi fazla uzun sürmeden kapatıldı. Tabi Milli Nizam Partisi kapatılınca ümitsizliğe düşmedik. Halkımız şuurlu idi. Arkasından Milli Selamet Partisini kurduk. Ondan sonra Refah, Fazilet ve Saadet Partilerini kurduk. Şimdi Saadet çatısı altındayız. Sabit ve kademiz.

Yurt dışında da faaliyetlerde bulundum. Tabi o zamanlar daha da genç olduğumuz için. Almanya ve Avusturya’ya eşimle beraber gittik. Eşim de hanımlar üzerinde çalışmalar yapmıştı. Avusturya’daki Viyana Teşkilatını ben kurdum. Kısmi senato seçimleri için arabaya ihtiyaç vardı. O zamanlar araba toplamaya gittim ve 20 tane araba getirdim. Hollanda, Danimarka, İsveç, İsviçre, Belçika vb.yerlerde çalışmalarımız oldu. Allah’a hamd ediyorum, çalışma yapmadığımız yer kalmadı. Oralara gittiğimizde ev yok, gecekodu gibi yerlerde kalıyoruz. Oradan çıkıyoruz başka bir yere gidiyoruz. Bütün bunlardan yüksünmeden çalıştık.

1.2.2.2 Samsun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Emekli Memur Nuri BEŞER

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:16.02.2017)

(Doğum Tarihi:09.04.1944)

Samsun’daki yapılanma, İslam Varlı adında Erbakan Hoca’mın da çok sevdiği, çok itimat ettiği bir amca ile başladı. Milli Nizam Partisi onun başkanlığında kuruldu. Parti binamız Taraf Sinemasındaydı. Deniz kenarına yakın, sahil kenarında idi. Orası şimdi yıkıldı. Necmettin Erbakan’ın ilk partisi olan Milli Nizam Partisi zamanında toplantılar ev ortamında yapılırdı. Sohbet niteliği taşırdı. Erbakan Hoca da bu davaya gönül veren insanları ya evde topluyor ya da ufak mekânlarda bu kişilerle görüşüyordu. Öyle büyük mekânlarda bu davayı sürdürmüyordu. Zaten Milli Görüş’ün o zamanlarda ne olduğu bilinmiyordu. Erbakan Hoca bu işe Konya’da başladığında “*Bir çiçekle bahar gelmez.*” diye bir ifade kullanmıştı.”*Her bahar bir*

çiçekle başlar” demiş ve toplantılarla bu işi kamuoyuna duyurmaya başlamıştı. Mili Görüş özetle, İslami görüştür. Olaylara, İslami çerçeveden bakma görüşüdür. Hakça görmek, adaletle karar vermektir. İnsanın yaratılış amacına hizmet etme görüşüdür. Aynı zamanda başkaları için de fedakârlık yapmaktır. Bundan başka bir gayesi de yoktur.

Ben Milli Nizam Partisi döneminde Amasya’dan memurdum. Bu dönemde Erbakan Hoca’mla görüşmedim. Refah Partisi döneminde bir araya geldik. Birkaç defa beni özel olarak konuşmaya çağırdı. Zaten ben 1990 yılında Sinop’tan müdürlüğü bırakarak bu işe başladım. Sinop’tan belediye başkan adayı oldum. Aynı zamanda İnsan Kaynakları Müdürü’ydim. 1982’ye kadar Samsun, Ordu, Giresun, Sinop, Amasya, Çorum gibi 6 ili kapsayan 3600-3700 gibi personele hitap eden bir kurumun amiriydim. Daha sonra Milli Görüşçü olduğum için Zonguldak’a gönderdiler. Memuriyetim sürgünle geçti. Sonraları Zonguldak, Bartın, Düzce, Karabük gibi illerin personel müdürü oldum. Amasya’da Cafer Bey diye biri vardı. Onun bu müdavim yolda çok faydasını gördük. Bir gün Ankara’da İl Başkanları Toplantısı’nda hocam bir otelde yemek verdi. Hocam herkesin yanından geçti, benim yanıma geldi ve” *Nasılsın Başkanım?*”dedi. Öyle bir muhabbetimiz oldu. Milli Nizam Partisi döneminde çok fazla büyük mitingler yapılmadı. Zaten parti ayakta kalamadı. Tüzüğündeki anayasaya aykırılık nedeniyle partiyi kapattılar.

1.3.Milli Nizam Partisi “Giresun”Teşkilatı

Bu çalışmaya başlarken Giresun’u dikkate alarak çalışmaya başladık ancak; Karadeniz Bölgesi’nin çalışılmadığını tespit edince çalışmamızı genişlettik. Konuştuğumuz şahıslar Giresun İl Teşkilatı hakkında çok fazla bilgi hatırlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Yerel gazeteler taranmış fakat önemli bir bilgi elde edilememiştir. İl Yönetimi ile ilgili bilgiler, söyleşilerden elde edilmeye çalışılmıştır.

Giresun İl Yönetimi şöyledir:

Osman Karabiber
Ömer Karabiber
Erkan Kaya
Remzi Çolaker
Sıtkı Karabiber
Fahri Civelekköglü
Mehmet Ali Uzun ⁹⁰

⁹⁰ Milli Nizam Partisi Trabzon teşkilat mensubu “Münir Ustakurt” isimli şahsın verdiği, bilgilere istinaden yazılmıştır.

1.3.1.Milli Nizam Partisinin Karadeniz Bölgesi’ndeki Çalışmalarını İncelerken Yönetimde Görev Alan Şahıslarla Yaptığımız Röportajlar

1.3.1.1.Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Osman KARABİBER

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:23.04.2016)

(Doğum Tarihi:1927)

‘Ben eskiden beri partıciliği hiç sevmem. Bu işlerle babam Sıtkı Karabiber ilgilenirdi. Babam Milli Nizam Partisinin kurucusu sayılır. Ben mesleğimle ilgilenmeyi tercih ettim.1965’te Giresun’a geldim ve 2010’a kadar mesleğimle uğraştım. Particilik zor işti. Ama rahmetli babam epey uğraştı. Partiye aidat topladı, bazı yerlere gitti. Partinin çekirdeğini babam oluşturdu. Allah ondan razı olsun. Günlerden bir gün babam beni yanına çağırdı. Seni biriyle tanıştıracam dedi. O kişi partinin ileri gelenlerindendi. İsmi şu an hatırlayamıyorum. Seni Giresun’dan aday göstereceğim dedi. Ama ben kabul etmedim; çünkü mesleğimle ilgilenmeyi tercih ettim. O zamanlarda Gazi Caddesi’nde manifatura dükkânımız vardı.

Erbakan’ı aile olarak çok severdik, her faaliyetini tuttuk destekledik. Hoşumuza giden görüşü vardı.Dinine bağlı gençlik yetiştirmek ve manevi değerlere sahip çıkmak vb..Aşırı sağcı ve solcu olmaktan milleti ayırarak doğru yola sevk etmenin çareleriyle uğraştı.Muvaffak da oldu.Erbakan’dan çok memnunduk.

Oğlum Cemaleddin Karabiber Erbakan’ı ve babamı özellikle Alucra ve Şebin dolaylarında arabasıyla çok gezdirdi. Oğlum Kale Mahallesi'nde oturur. Benim yanıma sık sık gelir. Sözün kısası Erbakan Hoca’yı Allah rahmet eylesin. O bize hep iyi bir örnek oldu.’

1.3.1.2 Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Fahri CİVELEKOĞLU

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:25.04.2016)

(Doğum Tarihi:10.05.1939)

‘Sözlerine Hâkim Yarbay Atilla TÛLAY’ın sözleriyle başladı.

“İslami bir tabir olan cihad sözcüğü iddianamede açıklandığı gibi kısaca hakkı hâkimiyeti, islamın hâkimiyeti için yapılan bir mücadeledir.” diyor.

İslamı hâkim kılmak için bunun yolu cihaddır. İslam kurallarına göre cihad etmek; nanaz kılmak, oruç tutmak gibi bir şeydi. Bunun için can ve mal feda edilmelidir. Cihadın yolu yapılan açıklama doğrultusunda İslami tebliğdir. Bunu yapmak için de bir cihad emiri lazım. Ondan sonra da bir müessese lazımdır. Bu da neydi? Milli Nizam Partisi. Hareket aynıydı, İslamın tebliği, hâkim kılınması için yapılan bir mücadeledir. Bu da siyasi bir parti aracılığıyla mümkündü. Başka türlü yapılması yasaktı. Hâkim Yarbey Atilla TÜLAY demiştir ki tebliğ için bir teşkilat gereklidir. İşte bu tebliğ görevini Milli Nizam Partisinin üyeleri üstlenmiştir.

1980 yılından sonra Kurucu İl Başkanlığı yaptım. Yedi sene bu göreve devam ettim. İslamın iktidar olabilmesi için ve milletvekili sayısının artması için Güce'ye giderdik. O zamanlarda Giresun'un 16 tane ilçesi vardı. Tüm ilçelerini gezdik hatta köylerini de gezdik. Güce'de ilçe başkanı Mehmet KARA vardı. Çalışmalarımızı onun öncülüğünde kahvelerde sürdürürdük. Bir de Trabzon'da Ahmet İzzet Efendi vardı. Parti ile iç içeydi. On yedi sene medrese eğitimi almıştı. Bu şekilde muvaffak olmaya çalıştık. Tabi Erbakan öldükten sonra bu düzen bozuldu.’

1.3.1.3. Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Mehmet Ali UZUN

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:26.04.2016)

(Doğum Tarihi:1931)

Erbakan Hoca'mı Milli Nizam Partisi döneminde tanıdım. ‘MSP döneminde de Erbakan Hoca'mla çalışırdık. Hatta Bulancak'ta beraber yemek yedik. Sonra da Ordu Kongresi'ni yaptı. Hayatımız beraber geldi geçti. Giresun'da Şeyh Camisinin yanında il başkanlığı vardı. Orada toplanırdık. Ankara'daki merkezi ise Karanfil Sokak'tı. Oraya gider gelirdim. İlk başlarda bu yola az kişiyle girdik, daha sonra çoğaldık. Bizi tanımaya başladılar.

Bir defasında Yağlıdere'ye gittik Erbakan Hocam'la. Tam bir saat konuşma yaptı. Halka ‘ ‘Ey, Yağlıdereli Kardeşlerim, ” diyordu. *Biliyorum her köye yol gitmez, memleketimiz dağlık. Biz bu sıkıntıyı gidermek için Ankara Polatlı'da dozer fabrikası açtık. Çünkü dozerin parçası bozulsa dış devletlerden alıyoruz, dedi.*” Bu şekilde

konuşmalarını yapardı. Güce’ye ve İlit köyüne de çok gittik, konuşmalar yaptık. Gece çoğu zaman yollarda iftarımızı açardık.

Şatafatlı gelişlerimiz de olurdu. Arabamızda marşlar çalardı. Bir defasında hiç unutmam Trabzon'dan gelirken Eynesil’de yolun altında yetmişten fazla taksi vardı. Bu şekilde eğlenceli gelişlerimiz de oldu. Giresun kapalı spor salonunda Necmettin Erbakan konuşma yaptı. Tam bir dava adamıydı.

1.3.1.4. Giresun İl Yönetim Kurulunda Görev Yapmış Ömer KARABİBER

(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:21.04.2016)

(Doğum Tarihi:1932)

“Müracaata babam Sıtkı Karabiber ile gittik. Haftada bir veya iki haftada bir toplanırdık. Babam bizzat Erbakan’la görüşürdü. Bundan sonra da ben devam ettim. Her görüştüğümüz kişi bizi kabul ederdi. Bu şekilde çoğalmış olduk.

Görüş olarak İslam dinini savunuyordu. Erbakan her toplantıya gelemezdi, bunun yerine biz devam ettirirdik. Duyan bilen kişiler İslam’ı yaşasa da yaşamasa da partiye girerdi. Necmettin Erbakan herkesi kabul ederdi. Kapısı herkese açıktı. İslam dışında bir toplantıyı kabul etmezdi. Kendi partisini ön plana çıkarmaktan ziyade, İslam ideolojisini yaymayı hedeflemişti.

Giresun’da ilçelerde dolaştık. Bulancak’a, Espiye’ye, Çamoluk’a, Güce’ye, Görele’ye gittik. İlk yer Keşap Durağı’nda bir binaydı. Daha sora Mucize Pazarının üstünde Saadet Partisi adı altında bulunmaktadır. Millette İslam’a susamışlık vardı. Partiye Giresun’da iki kişi ile başladık.1940’tan beri bunun içindeydik. Özellikle Alucra ve Şebin’de çok aktiftik. Babam maddi yönden çok destek oldu. Maddi destek olmamış olsaydı bu faaliyet sıkıntıya girerdi. Gece gündüz demeden çalıştık. Şu anda Doğu İnşaat bu faaliyeti sürdürmektedir. Kültür sitesine gelip toplantılar düzenlerdik. Gençlere kitaplar önerirdik. Arkadaşlarımız, gençlerimiz bizden bir şeyler öğrenirdi. Herkes bu amaç için parmağındaki yüzüğü çıkarıp verirdi. Maksat, dava uğruna mücadele etmektir. Erbakan hem babamı hem de beni çok iyi tanır. Oğlum da oldukça aktifti. O zaman da Almanya’daki toplantılara katılırdık.

Şeriatı müdahale ettiği için parti kapatıldı. İslam dinini kaldırmayı isteyenler partiyi istemedi.” dedi.

1.4.Milli Nizam Partisi “Ordu” Teşkilatı

1.4.1.MNP Ordu Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri

30 Ocak 1970 tarihli Gürses gazetesinde Milli Nizam Partisinin Ordu’da kurulmak üzere harekete geçildiği belirtilmiştir.⁹¹

Fotoğraf:16

3 Mart 1970 tarihli Vona gazetesindeki habere göre, MNP'nin 7 Haziran 1970 seçimlerine katılmayacağı belirtilmiştir. Haberde İlçe Seçim Kurulu ile Sandık Kurullarında temsil edilmeyecekleri açıklanmıştır.⁹²

Fotoğraf:17

⁹¹“Kısa Haberler”, *Gürses Gazetesi*, Yıl,46,Sayı,6529,30 Ocak 1970,s.1.

⁹²“YTP ve MNP Seçimlere Katılmıyacak”, *Vona Gazetesi*, Yıl:1,Sayı:267,3 Mart 1970,s.1.

2 Haziran 1970 tarihli Vona gazetesinde Erbakan’ın Adalet Partisi hakkında bir haberi yer almıştır. Haberde, Süleyman Demirel’in vergi alması eleştirilmiş, AP’nin halkı zor duruma sokmak istedikleri iddia edilmiştir. Vona gazetesinde vergileri kendi borçlarını ödemek için aldıkları değerlendirmelerinde bulunulmuştur.⁹³

Fotoğraf: 18

11 Eylül 1970 tarihli Gürses gazetesinde başka bir habere göre, Milli Nizam Partisinin Ordu’da kurulduğu belirtilmiştir.⁹⁴

Fotoğraf:19

⁹³ “N.Erbakan: Vergiler AP’nin İsrafını Karşılamak İçindir. Dedi”, *Vona Gazetesi*, Yıl:1,Sayı:345, 2 Haziran 1970,s.1.

⁹⁴ “Milli Nizam partisi Ordu’da Bugün Kuruluyor”, *Gürses Gazetesi*, Yıl:46,Sayı: 6711, 11 Eylül 1970,s.1.

31 Aralık 1970 tarihli Gürses gazetesinde bir habere göre, Erbakan’ın Milli Nizam Partisinin İl kongresini Ordu’da yapacağı ifade edilmiştir.⁹⁵

Fotoğraf:20

⁹⁵ “Milli Nizam Partisinin İl Kongresi”, *Gürses Gazetesi*, Yıl:47,Sayı:6802,31 Aralık 1970,s.1.

1.5.Milli Nizam Partisi’nin “Rize” Teşkilatı

1.5.1. MNP Rize Teşkilatı İle İlgili Gazete Haberleri

26 Ocak 1970 tarihli Yeni Rize gazetesinde Necmettin Erbakan’ın partisini kurduğu belirtilmiştir. Gazetedeki ifadeye göre; Erbakan’ın AP’yi tenkit edici bir tutum içinde olduğu açıklanmıştır.⁹⁶

Fotoğraf:21

8 Nisan 1970 tarihli Yeni Rize gazetesinde MNP’nin kapatılması için çalışmalara başlandığı bildirilmiştir. Bu haberde partiyi 20’den fazla avukatın savunacağı açıklanmıştır.⁹⁷

Fotoğraf:22

⁹⁶ “Necmettin Erbakan Partisini Kurdu”,*Yeni Rize Gazetesi*, Yıl: 4,Sayı:1203,26 Ocak 1970,s.1.

⁹⁷ “Anayasa Mahkemesi MNP Davasına Bugün Bakacak”,*Yeni Rize Gazetesi*, Yıl:6,Sayı 1558,8 Nisan 1970,s.1.

22 Mayıs 1970 tarihli Yeni Rize gazetesinde MNP'nin Rize'de kapatıldığı, teşkilat binasının boşaltıldığı haberi yer almıştır.⁹⁸

Fotoğraf:23

⁹⁸ “Anayasa Mahkemesini Açtığı Dava Sona Erdi ve MNP Kapatıldı”, *Yeni Rize Gazetesi*, Yıl: 6, Sayı 1556, 22 Mayıs 1970, s.1.

1.6. Parti Üyelerinin Kapatılma Sonrası Durumları

Yeni Milli Görüş siyasi partisi, Milli Selamet Partisinin kuruluşu ile fikirlerini bu partide hayata geçirmeye çalışmışlardır. Karadeniz Bölgesi’ndeki üyeler Milli Nizam Partisi kapatıldıktan sonra hiç dağılmadan Milli Selamet Partisini kurmuşlardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. MİLLİ NİZAM PARTİSİNİN KAPATILMASI

1.1. Cumhuriyet Başsavcılığının İddianamesi

Cumhuriyet Başsavcılığının 5 Mart 1971 tarihinde Anayasa Mahkemesi kayıtlarına geçen 4 Mart 1971 tarihli, Esas: SP 1970/3 - İddianame SP 1971/1 sayılı iddianame şöyledir:

Davacı: Kamu hakları

Davalı: Milli Nizam Partisi

Davanın konusu: 648 sayılı Siyasi Partiler (SP) Kanunu'nun 4. kısım hükümlerine aykırılık.⁹⁹

Anayasa Mahkemesi, partinin kapatılma gerekçesini; MNP'nin, kurulmuş olan düzenin kısmen ya da tamamen dini temellere dayandırılması için faaliyette bulunmayı yasaklamış olan TCK'nin 163. maddesini kaldırmak istemesine, dini derslerin orta öğretimde zorunlu hale getirilmesini istemesi, hilafet sisteminin geri gelmesini arzu etmesi ve eğer millet isterse bunun mümkün olabileceğini söylemesine, din ile devletin ayrılmayacağını iddia etmek, her alanda İslamlaşma zorunluluğundan söz etmek şeklinde belirtilmiştir.¹⁰⁰

Askeri darbenin yaşandığı 12 Mart 1971 tarihinden hemen sonra Yargıtay Başsavcılığının hazırladığı Milli Nizam Partisinin kapatılmasına ilişkin dosya Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir. Milli Nizam Partisinin savunuculuğunu on yedi avukat yapmıştır. Dosyanın üzerinde yapılan çalışmalar neticesinde, MNP'nin kapatılması kararı oy birliği ile verilmiştir. Parti Anayasa'nın başlangıç kısmı ile 2, 19. ve 57. maddelerindeki ilkelere ve 648 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 92, 93. ve 94. maddelerine aykırı hareket ettiği için “temelli” olarak kapatıldı.14 Ocak 1972'de Resmi Gazete'de yayımlanan karar bu tarihte de yürürlüğe girmiştir.¹⁰¹

⁹⁹Anayasa Mahkemesi... s.3.

¹⁰⁰Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı: 9, 1972, s. 62.

¹⁰¹Anayasa Mahkemesi Kararları”,Resmi Gazete, Sayı:14072,14.01.1972,ss.1-19

1.2. Partinin Kapatılma Süreci

Milli Nizam Partisinin Türk siyasi tarihindeki ömrü oldukça kısa olmuştur. Parti sadece aylarla anılabilecek bir sürede kapatılmıştır.

26 Ocak 1970’te kurulan partinin Türk siyasal yaşamındaki ömrü fazla uzun olmamış, yurdun her bölgesinde örgütlenmiş olan bu parti hakkında Anayasa Mahkemesi 20 Mayıs 1971 tarihinde kapatma kararı vermiştir.

Askeri darbenin yaşandığı 12 Mart 1971 tarihinden hemen sonra Yargıtay Başsavcılığının hazırladığı Milli Nizam Partisinin kapatılmasına ilişkin dosya Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir. Milli Nizam Partisinin savunuculuğunu on yedi avukat yapmıştır. Dosyanın üzerinde yapılan çalışmalar neticesinde, MNP’nin kapatılması kararı oy birliği ile verilmiştir. Parti Anayasa’nın başlangıç kısmı ile 2,19. ve 57. maddelerindeki ilkelere ve 648 sayılı Siyasal Partiler Yasası’nın 92., 93. ve 94. maddelerine aykırı hareket ettiği için, aynı zamanda Cumhuriyetin niteliklerine aykırılık, laiklik karşıtlığı, ülkenin bölünmezliği sebepleriyle parti “temelli” olarak kapatıldı. 14 Ocak 1972’de Resmi Gazete’de yayımlanan karar bu tarihte de yürürlüğe girmiştir.¹⁰²

Milli Nizam Partisi Genel Başkan Yardımcısı Hasan Aksay, Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Abbas, Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Tevfik Paksu, Umumi Kâtip Süleyman Arif Emre’nin de gittikleri yerlerde partinin kapatılmasına yönelik açıklamalarda buldukları görülmüştür.¹⁰³

1.3. Karar:

Yukarıda yer verilen sebeplere göre, MNP’nin Siyasi Partiler Kanunu’nun 4. kısmındaki 92. 94. 97. ve 101. maddelerine aykırı faaliyetler gerçekleştirilmesi ve bu faaliyetleri onaylayan nitelikte kararlar almış olması sebebiyle aynı kanunun 111. maddesinin 2 numaralı bendi gereği kapatılmasına karar verilmesi talep ve iddia olunur. 4 Mart 1971¹⁰⁴

¹⁰²“Anayasa Mahkemesi Kararları”, **Resmi Gazete**, Sayı: 14072, 14.01.1972, ss. 1-19.

¹⁰³ Anayasa Mahkemesi... ss.12-15.

¹⁰⁴Anayasa Mahkemesi... s. 20.

Bu iddianameden sonra Erbakan bir savunma konuşması yapmıştır:

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Hikmet Gündüz'ün MNP'nin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesinde dava açması, Erbakan ve partisi aleyhine hazırlanmış olan iddianamenin okunmasından sonra Erbakan, kendini ve partisini savunmak zorunda kalmıştır.

Erbakan söyledikleri, yaptıkları ve düşündükleri ile suç işlemediğine inandığından soğukkanlı ve rahat bir şekilde iddiaları cevaplayarak savunmaya geçmiştir. Erbakan'ın savunmasının özeti şu şekilde idi:

“Anayasa Mahkemesi Muhterem Başkanı ve Muhterem Üyeleri, Anayasa Mahkememiz kurulduğundan bu yana geçen takriben 10 senelik bir devre esnasında ilk defa Anayasa Mahkemesine bir partinin kapatılması talebi intikal ettirilmiş bulunuyor”.

“Muhterem Hâkimler,

Peşinen arz ederim ki, Başsavcılıkça huzurlarınıza gönderilen iddianame Yüksek Mahkemeyi fuzuli işgalden başka bir mahiyet ve mana taşımamaktadır. Bu iddianamenin esasına geçilmeden dahi Yüksek Mahkemece reddedileceğine kaniyiz. Bu reddin zaruretini ortaya koyan üç önemli usuli husus Yüksek Mahkemenize 19/03/1971 tarihli Lâyihamızla takdim olunmuştu. Bendeniz, bu lâyihadaki hususların halline geçilmeden önce, her şeyden evvel hakkında karar verilecek olan Milli Nizam'ın asıl manası ve mahiyeti ile bu iddianamenin İddiaları arasındaki büyük mesafenin çok kısa olarak arzına müsaadelerinizi rica edeceğim.

MNP; milletimizin lânettayin, sıradan bir millet olmayıp bin yıllık tarihin en büyük milleti olduğuna kanidir. Milletimizin tarihi ile ve hasletleri ile iftihar duymaktadır. Milli Nizam Partisi evveleminde mevcut herhangi bir partinin reaksiyonu olan veya bölünmesinden doğmamış, doğrudan doğruya bir ilim ve fikir aksiyonu olarak teşekkül etmiştir.

Kuruluşu sırasında, milletimizin sürüklenmiş olduğu hâlihazır çok yönlü maddi ve manevi buhranlardan kurtulup, yeniden bütün insanlığa ışık tutacak bir medeniyet kurmasının nasıl mümkün olabileceğini araştırmış, inandığı yolu, programı ile ortaya koymuştur.

Milli Nizam, nüfusu senede 1,3 artan bizim gibi bir memleketin, Avrupa'ya işçi olmaktan kurtulup gerekli iktisadi ve sınaî hamleleri yapabilmesi için, bütün maddi ve manevi milli potansiyelimizin seferber edilmesini zaruri görmekte ve milli Nizam ruhuyla hareket edildiği takdirde memleketimizin kısa zamanda Japonya misalinden daha parlak örnekler vereceğine inanmaktadır. Nitekim yaşadığımız fiili tecrübeler bu inancımızda haklı olduğumuzu teyit etmiştir. Meselâ 1956 yılında % 100 milli imalat olarak memleketimizde ilk defa dizel motorları imal etmeye teşebbüs ettiğiniz zaman batı taklitçisi zihniyet sahipleri bizim bu teşebbüsümüzde muvaffak olamayacağımızı ileri sürüyorlardı.

Hâlbuki 300 ortakla ve tamamıyla milli sermaye ile yapılan teşebbüsümüz kısa zamanda başarıya ulaşmış, memleketimize halen senede 8000 dizel motor yapan ve memleketimizin bu sahada bütün ihtiyacını karşılayan büyük bir ağır sanayi tesisi kazandırmıştır, işte bu hakikatlerden dolayı Milli Nizam Partimiz, Batı taklitçiliği zihniyetinin fayda getirmeyeceğine kanidir. Bu ana fikirler Milli Nizam Partisi programının daha başında esas gaye olarak yerini almış ve Milli Nizam Partisi kendi hüviyetini bu esas gaye ile ortaya koymuştur.”¹⁰⁵ Bu konuşma sonuç vermemiş parti 20 Mayıs 1971'de kapatılmıştır.

---

¹⁰⁵Ergin, a.g.e., s. 72.

SONUÇ

“Halkın desteğini sağlamak suretiyle, devlet mekanizmasının kontrolünü ele geçirmeye ve sürdürmeye çalışan sürekli ve istikrarlı örgütler” şeklinde tanımlanan siyasal partiler, demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilmiştir. Siyasal partiler demokrasinin sağlıklı ve istikrarlı ilerleyebilmesi için varlığı yadsınamayacak derecede önem arz eden, farklı düşüncelerin siyasal temsilcileri niteliğindedirler. Ancak, demokratik siyasi hayatın önemli ve vazgeçilmez aktörü sayılan siyasi partilerin de yozlaşma içinde bulunabilmeleri söz konusudur. Yaygın ve basit tanımı ile “halk yönetimi” demek olan demokraside siyasal iktidarın halk iradesine dayanması ve siyasal kararların halkın isteklerine uygun olması gerekir. Bir ülkede demokrasinin varlığından söz edilecek ise ve demokrasi başarılı olacaksa, siyasal partiler vatandaşlar ile devlet arasındaki en önemli aracı kuruluşlar olarak kabul edilmelidir. Anayasada “Siyasal Haklar ve Ödevler” olarak belirlenen prensiplere her fert ve kurum azami özen gösterdiği sürece Anayasa Mahkemesi, özgürlükleri esas kabul edip, yasaklamayı, sınırlamayı ve kapatma yaptırımını en son çare olarak uygulayarak demokrasiyi zedelemeyecek nitelikte kararlar vermelidir.

1970-1971 yılları arasında kurulan Milli Nizam Partisinin Karadeniz'deki faaliyetlerini incelediğimiz bu çalışmada, Milli Nizam Partisinin Karadeniz'deki teşkilatlanma sürecinde halkın ülke yönetiminde farklı fikirlerin yer alması düşüncesinden dolayı MNP'ye teveccüh ettikleri görülmekle beraber demokrasi ile ilgili aykırı fikirlerinin varlığı partinin “Siyasi Haklar ve Ödevler” konusunda tartışmalı söylemlerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada, gazete haberleri, söyleşiler, süreli yayınlar, arşiv bilgileri ve fotoğraflara yer verilmiştir. 2015'te çalışmaya başlanmış, öncelikle kişiler ile söyleşiler yapılmıştır. Gerçekleştirdiğimiz röportajlar sesli kayıt altına alınmış, daha sonra yazıya geçirilmiştir. Milli Nizam Partisi ile ilişkisi olan şahıslar tespit edilmiş, irtibat kurularak partinin Karadeniz'deki faaliyetleri hakkında bilgi elde edinilmeye çalışılmıştır. Giresun Üniversitesi Öğretmen Hüsnü Hüseyin Tekışık Merkez Kütüphanesi, Trabzon Halk Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane ve İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesinde kapsamlı araştırmalar sonucu elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır.

Yaptığımız röportajlarda genellikle yaşlı insanlar hedef alındığı için, bazı bilgileri hatırlayamadıkları görülmüştür. Yönelttiğimiz sorular karşısında duygusal anlar yaşadıkları izlenmiştir. Aynı zamanda bu kişilerin partide aktif rol oynadıkları, partiyi sahiplendikleri, Milli Nizam Partisinin kuruluşuna, teşkilatlanma çalışmalarına büyük önem verdikleri gözlemlenmiştir. Kişilerden ve gazete örneklerinden edindiğimiz bilgilere göre; Milli Nizam Partisinin özellikle Doğu Karadeniz'de teşkilandıkları görülmüştür.

Çalışma esnasında yaptığımız söyleşiler, gazete haberleri, tezler, tutanaklardan çıkardığımız değerlendirmeler doğrultusunda Karadeniz halkının Necmettin Erbakan'a verdiği destek sayesinde partinin genişlediği, farklı kesimlerin de dikkatini çekmeyi başardığı izlenmiştir.

Söyleşilerde MNP'nin, gerek ideolojik gerekse ekonomi politikaları sayesinde, Karadeniz halkında farkındalık oluşturduğu tespit edilmiştir. Necmettin Erbakan'ın halkla iç içe olması, halkın görüşlerine önem vermesi, sıradan kişilerle diyalog kurması, halkta sempati duyguları oluşturduğu, partiye bu nedenlerden dolayı ilginin arttığı görülmüştür.

Meclis tutanaklarından hareketle Necmettin Erbakan'ın Türkiye'de, mecliste söz hakkı aldığı, bazı konuları gündeme getirerek önemli bir yer edindiği görülmüştür.

Milli Nizam Partisi, Milli Görüş hareketinin ilk siyasi temsilcisi olma önemini taşımıştır. Ayrıca Milli Nizam Partisinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması, Milli Görüş partileri ve birçok partinin kapatılma sürecini başlatmıştır.

KAYNAKÇA

1.Araştırma Eserleri

AKIN, Kenan, **Olay Adam Erbakan**, Birey Yayıncılık, İstanbul,2000.

CEYLAN, Hasan Hüseyin, **Erbakan ve Türkiye'nin Temel Meseleleri**, Rehber Yayınları, Ankara,1996.

CEM, İsmail, **Tarih Açısından 12 Mart Cilt II**, Cem Yayınları, İstanbul,1977.

CEMAL, Mehmet, **Muhterem Başkan Erbakan**, Kayıhan Yayınları, İstanbul,1991.

ÇAKIR, -Ruşen, “Milli Görüş Hareketi”, İç. Murat Belge (Ed.), **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce –İslamcılık**, İletişim Yayınları, İstanbul,2005.

ÇAVDAR, Tevfik, Türkiye'nin **Demokrasi Tarihi -1950’den Günümüze-**, İmge Kitabevi, Ankara,2008.

DİLLİGİL, Turhan, **Erbakan ve Erbakancılık**, Turkish Daily News Matbaası, Ankara,1994.

DAĞI, İhsan, **Söylem ve Siyaset: Doğu-Batı Ayrımında Refah Partisi Geleneği**, İmge Yayınevi, Ankara,1998.

EMRE, Süleyman Arif, **Siyasette 35 Yıl Cilt I**, Akabe Yayınları, İstanbul, 1990.

ERGİN, Mehmet, **Asrın Lideri Erbakan**, Ravza Yayınları, İstanbul,2014.

KIRÇAK, Çağlar, **Meşrutiyetten Günümüze Gericilik**, Bilar Yayınları,1989.

Milli Nizam Partisinin Anayasa Mahkemesine Verdiği İlk Lahiya, MNP Neşriyat, Ankara,1971.

Milli Nizam Partisi Program ve Tüzük, Haktanır Basımevi, İstanbul (Tarihsiz).

SARIBAY, Ali Yaşar, **Türkiye’de Modernleşme Din ve Parti Politikası-MSP Örnek Olayı**, Alan Yayıncılık, İstanbul,1985.

SENCER, Muzaffer, **Dinin Türk Toplumuna Etkileri**, Sarmal Yayınları, İstanbul,1999.

SENCER, Muzaffer, **Türkiye’de Siyasi Partilerin Sosyal Temelleri**, May Yayınları, İstanbul,1974.

ÖZBUDUN, Ergun, HALE, William, **Türkiye’de İslamcılık, Demokrasi ve Liberalizm, AKP Olayı**, Doğan Kitap, İstanbul,2010

UZUN, M. Mustafa, **Erbakanın Dilinden Milli Görüş**, Ravza Yayıncılık, İstanbul, 2013. YILDIRIM, Sema, ZEYNEL, Behçet Kemal (Ed.), **TBMM Albümü, II. Cilt**, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara,2010.

2.Makaleler

AKIN, Mahmut Hakkı, COŞKUN, Betül, “Türkiye Siyasi Kültüründe Sağ-Sol Ayrımı ve Milli Görüş Hareketi”, **Turkish Studies**, Cilt: 12, Sayı: 8, 2017, ss. 1-10.

AKSOY Muammer, Demokrasimiz Çıkmazdadır,**Akis Dergisi**,Sayı:622,1966.

AŞIK Süleyman, Tarihin Peşinde, **Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı,17,2017,s.309.

ÇAHA Ömer, BAYKAL Ömer, Milli Görüş Hareketinin Kuruluşu: Türk Siyasetinde Milli Nizam Partisi Deneyimi, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:19,Sayı:3,2017,ss.788-806.

ÇAVUŞOĞLU Hüseyin, “Mehmet Yazar’ın TOBB(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)Başkanlığı Dönemi”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 13, Sayı 23, Haziran,2010, ss.129-139.

ÇAVUŞOĞLU, Hüseyin, “Merkez Sağda 27 Mayıs Ve 12 Eylül Sonrası Partileşme”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 22, 2009, ss. 165-178.

DURSUNOĞLU, İsmail, Türk Siyasi Hayatında Merkez-Çevre İkilemi: Milli Nizam Partisi (MNP) Örneği, **Internatonal Journal of Academic Value Studies** Cilt:2,Sayı:2,2016,ss.48-55.

ESER, Bahadır. H, Türk Siyasal Kültürü İçinde Dinin Rolü Üzerine Bir Açıklama Çabası: Milli Görüş Hareketi ve Milli Nizam Partisi, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2013, Cilt:18, Sayı:3, ss.201-224.

HAZIRBULAN, Tahsin, Milli Görüş’ün İlk Yerel Seçim Tecrübesi:9 Aralık 1973 Mahalli Seçimleri, **Turkish Studies**, Cilt:12,Sayı:8,ss.393-416.

MACİT, Abdulkadir, “Milli Görüş Ve Çağdaş İslam Düşüncesindeki Yeri”, **Turkish Studies**, Cilt: 12, Sayı:8, 2017, ss. 133-148.

TEKİN, Ahmet Recai, “Necmettin Erbakan: Kimlik, Siyaset ve Dış Politika”, **Turkish Studies**, Cilt: 12, Sayı: 8, 2017, ss. 211-246.

TUĞRUL, Talip, Milli Görüş Hareketi’nin Temel Karakterleri, **Mezhep Araştırmaları Dergisi**, Cilt:10,Sayı:2,2017,ss.618-619.

YILMAZ, Selman, “Milli Görüş Hareketi: Toplumsal Hareketlerde Çerçeve Değişimi Etkisi”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, Cilt:5. Sayı:4,2016,s.6.

3.Tezler

POYRAZ, Fahrettin, “Türk Siyasal Yaşamında Milli Görüş Hareketi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2006.

TÜRK, Resul, “Türkiye’de Siyasal İslamın Partileşme Faaliyetleri: Milli Görüş Partileri Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 2015.

YARICI, Müslim, “Milli Görüş Hareketinin Fikri Temelleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya, 2017.

4.Meclis Tutanakları

TBMM Tutanak Dergisi,3.Devre, Cilt:1

TBMM Tutanak Dergisi,3.Devre, Cilt:9

TBMM Tutanak Dergisi,19.Devre, Cilt:1

5.Resmi Gazeteler

“**Anayasa Mahkemesi Kararları**”, Resmi Gazete, Sayı: 14072, 14.01.1972, ss. 1-19.

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı: 9, 1972, ss. 3-71.

Resmi Gazete, Sayı:12050,16.07.1965,s.12.

Resmi Gazete, Sayı:10859,20.07.1961,ss.4641-4644.

6.Gazeteler

DEĞİRMENCİOĞLU, Ahmet,”Erbakan Ne Yapabilir, Ne Yapamaz”, **Yenigün Gazetesi**,14 Eylül 1970,s.1.

DORUN, Atilla, “Şu Erbakan’a Gelince”, **Yenigün Gazetesi**, Yıl:5,Sayı:1340,10 Şubat 1970,s.1.

Gürses Gazetesi, “Kısa Haberler”, Yıl,46,Sayı,6529,30 Ocak 1970,s:1.

Gürses Gazetesi, “Milli Nizam partisi Ordu’da Bugün Kuruluyor”,Yıl 46,Sayı 6711, ,11 Eylül 1970,s:1.

Gürses Gazetesi, “Milli Nizam Partisinin İl Kongresi”, Yıl 47,Sayı 6802,31 Aralık 1970,s:1.

Hürsöz Gazetesi,“Milli Nizam Partisi Kuruldu”,Yıl:3,Sayı:634,18 Temmuz 1970,s:1.

Hürsöz Gazetesi,“Milli Nizam Partisi Açıldı”,Yıl,3,Sayı,635,20 Temmuz 1970,s:1.

Hürsöz Gazetesi,“Milli Nizam Partisinin Kapatılması İle İlgili Davaya Dün Başlandı”,Yıl,3, Sayı,856,9 Nisan 1971,s:1.

Vona Gazetesi, “YTP ve MNP Seçimlere Katılamayacak”,Yıl,1,Sayı,267,3 Mart 1970,s.1.

Vona Gazetesi, “N.Erbakan: Vergiler AP’nin İsrafını Karşılama İçindir. Dedi”, Yıl 1,Sayı 345,2 Haziran 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, “Milli Nizam Paartisi İçin Şehrimizde Temaslar Başladı”, Yıl:5,Sayı:1332,31 Ocak 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, “MNP Şehrimizde Kurulamıyor”, Yıl:5,Sayı:1391,25 Nisan 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, “Erbakan Geldi”,Yıl: 5,Sayı: 1397,22 Haziran 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, “Erbakan:1973’te İktidara Geleceğiz”, Yıl:6,Sayı:1446, 23 Haziran 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, “ Prof.Necmettin Erbakan Dün Şehrimize Geldi”, Yıl:6,Sayı:1516,11 Eylül 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, “Prof.Erbakan Dün Ordu’ya Gitti” Yıl:6,Sayı:1515,12 Eylül 1970,s.1.

Yenigün Gazetesi, Yıl:6,Sayı:1516,14 Eylül 1970,s.1.

Yeni Rize Gazetesi, “Necmettin Erbakan Partisini Kurdu”, Yıl 4,Sayı 1203,26 Ocak 1970,s.1.

Yeni Rize Gazetesi, “Anayasa Mahkemesi MNP Davasına Bugün Bakacak”, Yıl 6,Sayı 1558,8 Nisan 1970,s.1.

Yeni Rize Gazetesi, “Anayasa Mahkemesini Açtığı Dava Sona Erdi ve MNP Kapatıldı”, Yıl 6,Sayı 1556,22 Mayıs 1970,s.1.

.....“MNP Niçin İlgi Görmedi?”,*Yenigün Gazetesi*,Yıl:5,Sayı:1340,7 Nisan 1970,s.1.

7.İnternet Kaynakları

www.amp.turkebilgi.com, (16.10.2017)

<http://www.timeturk.com/tr/>, milli nizam nasıl kuruldu nasıl kapatıldı? (21.07.2017).

8.Sözlü Kayıtlar

Ali Rıza ÖZDERYA (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:25.01.2017)

Fahri CİVELEKOĞLU (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:25.04.2016)

Mehmet Ali UZUN(Görüşmenin Yapıldığı Tarih:26.04.2016)

Münir USTAKURT (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:23.01.2017)

Nuri BEŞER (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:16.02.2017)

Osman KARABİBER (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:23.04.2016)

Ömer KARABİBER (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:21.04.2016)

Yasin HATİPOĞLU (Görüşmenin Yapıldığı Tarih:12.02.2017)

EKLER

Ek 1: Milli Nizam Partisinin Kuruluş Beyannamesi

“ Aziz Milletimiz; bugün, daima Hak’ka bağlılıkta, Hak’kı tutmakta, iyiyi destekleyici, kötüyü men edici hüviyetiyle insanlık tarihinin en ulvi mahreki üzerinde yürüyen büyük milletimizin çeşitli tesirlerle kendi yolundan saptırılması gayretlerinin hüküm sürdüğü oldukça uzun bir devreden sonra yeniden ulvi ve şanlı tarihi yörüngesi üzerine oturtulması için füzelerin ateşlendiği gündür. Millî Nizam Partisi; milletimizi karışık ve karanlık devrelerden sonra aydınlığa götürecektir, onu parlak tarihî yörüngesi üzerine yeniden oturtmak için ateşlenen güçlü füzedir. Bugün bu füzenin ateşlendiği gündür. Bugün bu mutlu gündür. Bütün milletimize uğurlu ve hayırlı olsun. Ey daima Hak’kı tutmak, iyiyi sağlamak ve kötüyü men etmek yolunda bulunmak üzere seçilmiş mümtaz ve Aziz Milletimiz!

Milli Nizam Partisinin kurulduğu bugünün mana alemindeki yeri, milli heyecanın birikip birikip coşkun bir deniz halini aldığı bir anda, bu denizi kendi şeddinin arkasında zor zaptetmeye başlayan azametli barajın artık su kapaklarının açılmaya başladığı gündür. Milletimizin fitratındaki yüksek ahlak ve fazilet bu kapakların açılmasıyla kuvveden fiile çıkacak, Milli Nizam Partisinin muntazam kanallarından dört bir yana dağılarak bütün yurt sathında, her tarafa; refah, saadet ve selamet götürmeye başlayacaktır. Bugün bu mutlu gündür. Bütün milletimize uğurlu ve hayırlı olsun.

Aziz Milletimiz,

Bugün, asırlarca insanlığı meyvalarıyla besleyen büyük medeniyet ağacımızın, son asırlarda içinden kemirilerek çürütülüp devrildiği elverişsiz iklim şartları muvacehesinde, her an yeniden insanlığa örnek medeniyetler kurabilme cevherinin bir tohum içinde saklı hale geldikten ve uzun yıllar çeşitli tesirler altında sadece içine çekilen milli cevherin bu mukaddes tohumunun büyük ve gür medeniyet ağacını yeniden meydana getirmek üzere kendi kabuğunu deldiği gündür. Bugün, bu mutlu gündür. Bütün milletimize uğurlu ve hayırlı olsun.

Aziz Milletimiz,

Bugün daima Hak'ka bağlılıkta, Hak'kı tutmakta; iyiyi destekleyici, kötüyü men edici hüviyetiyle insanlık tarihinin en ulvi mahreki üzerinde yürüyen Büyük Milletimizin çeşitli tesirlerle kendi yolundan saptırılması gayretlerinin hüküm sürdüğü oldukça uzun bir devreden sonra yeniden ulvi ve şanlı tarihi yörüngesi üzerine oturtulması için füzelerin ateşlendiği gündür. Milli Nizam Partisi; milletimizi karışık ve karanlık devrelerden sonra aydınlığa götürecektir, onu, parlak tarihi yörüngesi üzerine yeniden oturtmak için ateşlenen güçlü füzedir. Bugün, bu füzenin ateşlendiği gündür. Bugün, bu mutlu gündür. Bütün milletimize uğurlu ve hayırlı olsun..."

ÖZGEÇMİŞ

1990 yılında Giresun’da doğdu. İlköğretimi Giresun’da ve lise eğitimini Bursa’da tamamladıktan sonra 2009 yılında girdiği Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Öğretmenliği bölümünden 2013 yılında mezun oldu. 2015 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Evli ve bir çocuk annesidir.

